

ДО ЗБРОЇ

ЖУРНАЛ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО ВОЯЦТВА НА ЧУЖИНІ

РІК II

ЖОВТЕНЬ, 1947

Ч. 5 (13)

З М І С Т

О. Іванів: В обороні крові	3
І. М. Коваленко: Де моє місце постую?	16
М.: Думки про організацію українського війська	22
Кр-ий: „Мазепа“	27
Н. Н.: Липневий день	35
В обороні України, що бореться.	30
З преса. ,	51

В попередньому номері подано помилково — ч. 2 - 3 (10 - 11)
повинно бути — ч. 3 - 4 (11 - 12). Редакція.

Видас Закордонне Представництво УГВР

О. Іванів

В ОБОРОНІ КРОВИ

Пакт трьох держав проти УПА викликав у світі зацікавлення визвольною боротьбою, що її веде наш народ в краю. Світова преса приносить щораз більше вісток про події на українських землях, про наступ державних армій на УПА та про їхню боротьбу з цивільним населенням, що прагне волі.

Особливою жорстокістю відзначилися дії польського війська і поліції. Наступ на відділи УПА збігається з походом проти всього українського населення в межах сучасної польської держави. Його ідентифікує польський уряд з відділами УПА і уявляє собі ліквідацію УПА на своїй державній території не інакше, як шляхом ліквідації українського етнічного комплексу. Значить, варшавський уряд і його московський протектор оцінює УПА як еманацию політичних прагнень і реалізатора волі цілої української суспільности. В пресі з пропагандивних міркувань говориться далі про УПА, як про мішанину фашистів, СС-ів, німецьких старшин і полонених, власовських добровольців і т. п. Закордонна преса незорієнтована про дійсний стан наводить дослівні тексти польських пресових комунікатів, зберігаючи придуману большевиками термінологію, як »банди«, »фашисти« і т. п.

У самому факті передруковування комунікатів та в коментарях, що появляються, на жаль, нечасто, вичувається зацікавлення і прихильність до нашої боротьби, але при тому прикро і боляче разить нас непоінформованість чужинців про дійсний стан нашої політичної боротьби. На збройні дії наших повстанців дивиться пересічний чужинець приблизно так, як дивимось ми на дії Довбуша чи Кармалюка, або як сучасники Шевченка дивилися на гайдамаччину. Чужинці далекі ще від того, щоб розуміти, що УПА — це озброєні відділи найідейнішого елемента, відділи, організовані за правилами суворої військової дисципліни, що

вони борються на базі широко розпрацьованої політичної програми за знищення большевизму і основну перебудову Східної Європи за відновлення суверенної української держави. Не пересічний, а »поінформований« про відносини у Східній Європі американець чи західньо-європейський політик знає в кращому випадку про етнографічну різноманітність »Советської Росії«, тобто ССРСР та про зв'язані з тим внутрішні труднощі і конфлікти. При такій »поінформованості« голосні факти нашої боротьби йдуть на рахунок внутрішніх труднощів незгармонізованого державного комплексу — і нічого більше. Така інтерпретація нашої боротьби йде, очевидно, по лінії бажань Кремля. Большевицька пропаганда не думає відмовитися від великого історичного досвіду російського імперіялізму та проводить свою лінію вперто і послідовно. Вона не дає найдрібнішого факту, не дає найменшої можливості для іншої інтерпретації подій, крім тієї, яка їй вигідна і потрібна: не було визвольної боротьби українського народу в 18 ст., був тільки бунт Мазепи і мазепинство, щось рівнорядне, напр., з пугачовщиною, не було великої національної революції в 1917—1918 роках, а була петлюрівщина, нема сучасної визвольної боротьби українського народу і його збройних повстанських відділів, є лише бандерівщина, бульбівщина, мельниківщина. В цьому відношенні всі репрезентанти російського імперіялізму однакові, і кремлівський кривавий оберпрокурор, а тепер дипломат, Вишинський, і трухлявий недогризок білогвардейського смітника, колись вірний раб »их царского величества«, а тепер »бесподданн'ий« старець на ласкавому хлібі ІРО, господин Чухнов. Один і другий, той на форумі і в кулуарах ООН, а цей за лаштунками міжнародних добродійних установ, проводять цинічно і безсоромно одну і ту ж саму лінію. Значить, світ не випадково про нас непоінформований, або невірно поінформований. Є сили, які працюють для цього з впертістю червяка. Вони інформують і формують світову політичну думку так, як їм треба. Це вдається їм тим легше, що політична думка світу в питаннях Східної Європи — це незайманий переліг.

А що ж ми, українська еміграція, робимо для своєї справи? Ми маємо слухні й оправдані претенсії, щоб світ нас розумів. Ми дивуємося і обурюємося, коли світ байдужий, не розуміє взагалі, або неправильно нас розуміє.

Ми маємо право на наше святе обурення, бо ми не тільки за свою справу боремося, бо ж ми знову в ролі за-

борола перед новітнім Чингіс-ханом. Ми маємо право на те, щоб нас належно розуміли і цінили, ми маємо право, щоб нас визнавали підметом міжнародного політичного життя, бо ми абсолютно доросли і дозріли до цього.

Право ми маємо, але право — це тільки моральна категорія, за якою в державі стоять відповідні органи — суд, адміністрація, що надають йому обов'язуючої сили. Тому, що в світі, в міжнародних взаєминах, нема ексекутивного органу, який зобов'язував би респектувати те, що зветься загально-людською правдою і справедливістю, кожний народ мусить дбати сам, щоб його права шанували інші. Пошанування прав народу гарантує йому найкраще його держава за допомогою відповідних органів. Цими органами є не лише армія. Армія не завжди виступає активно, лише у виняткових випадках порушення чи обмеження прав народу. Звичайно ролю цього сторожа національних прав на чужому терені виконує амбасадор. Сама його присутність каже респектувати права народу, який він репрезентує; коли це не вистачає, він протестує, інтервенює, звертає увагу, пояснює, інформує, що порушено права його народу, і ці заходи нормально вистачають, тобто мають успіх. У нас офіційних амбасадорів немає. Але світ знає і неофіційних амбасадорів. Хто дає, напр., державні повноважності білогвардейським політикам просовувати скрізь і всюди ідею «єдиної неделимої», очорнювати й оплюгавлювати святі прагнення поневолених Москвою народів до волі? А проте вони свою роботу роблять і не без успіху.

Демократичний світ, напр., визнає Атлантийську Карту і право кожного народу на волю, а проте є в цьому світі люди, які йдуть на російські імперіялістичні підшепти і, одні визнають ССРСР як демократичну державу, інші як зло, однак замінили б його на білу російську імперію. Все це наслідки дії офіційних і неофіційних амбасадорів російського імперіялізму.

Українській суспільності на чужині призначена велика і важлива місія амбасадора української справи. Така роля кожної здорової еміграції природна і зрозуміла, в наших обставинах вона ще більше природна, бо народи, відрізані від світу большевицькими кордонами не мають іншої можливості контакту із світом, як лише за посередництвом своєї еміграції. Значить, перед нами завдання репрезентувати перед світом наш народ, наш край. Тому, що наш народ уже п'ять років веде збройну боротьбу, наше найважливіше зав-

дання — спопуляризувати в світі цю боротьбу, тобто довести до того, щоб світ пізнав і визнав програму і цілі тієї боротьби та брав їх до уваги, підготовляючи чи довершуючи міжнародні політичні акти.

Скажімо собі одверто, що це завдання сьогодні, порівнюючи, дуже легке. Легке воно власне тим, що наша батьківщина бореться, і вістки про цю боротьбу розходяться у світ різними шляхами, незалежно від акції нашої еміграції. В перерві між війною, ще незакінченою формальним миром, і новою, що напевно прийде, помітне особливо сильне зацікавлення військовими діями. Це зацікавлення степенується ще й тим, що ці дії відбуваються на терені одного із партнерів майбутньої війни.

Чи виконуємо ми з честю це неважке на сьогодні, але таке важливе для нас завдання? Ні! Це не значить, що ніхто нічого не робить. Закордонне Представництво УГВР веде весь час дипломатичну й пропагандивну акцію та інформує час-від-часу емігрантську суспільність про деякі свої заходи. Працюють по своїм силам і спроможностям окремі люди доброї волі. Але не про таку акцію ми думаємо. На нашу думку сьогодні потрібні дії таких розмірів, щоб світову політичну думку потрясти і сколихнути до основ, щоб добитися широких і радикальних змін у нашу користь. Для цього великого завдання потрібні всі сили, що маємо їх на еміграції. Використані мусять бути всі дороги, всі зв'язки, всі впливи, змобілізоване мусить бути все, що маємо, чим диспонуємо тут на чужині. Основою для такої акції мусить бути ціла емігрантська суспільність, об'єднана одним великим бажанням — сповнити свій обов'язок супроти краю, що бореться. В цьому відношенні ми прогаяли повні два роки; кожна прогаяна хвилина в майбутньому буде не занедбанням нашого обов'язку, а просто злочином.

Передумовиною для великої і успішної акції в користь краю є повна єдність і гармонія українського політичного світу на еміграції. Такої єдності у нас ще й досі нема.

Ми знаємо всі труднощі й перешкоди що стоять на шляху до всенационального об'єднання нашої еміграції навколо крайової боротьби. Але ми знаємо також, що ці труднощі можна перебороти, перешкоди можна усунути. Крім злої волі, діяла і діє тут головню непоінформованість, а через те взаємна нехіль одних до одних окремих людей і груп. Там, де є зла воля, важко щонебудь зробити, але всі інші труд-

нощі можна зліквідувати. Для цього потрібні тільки щирість і взаємна толерантність.

Корінь усього лиха лежить у партійному підході до справ, які є понадпартійною і понадчасовою, загально-національною вартістю. Такою вартістю є безперечно збройна боротьба народу за своє визволення. Моральний капітал, куплений пролитою кров'ю, не може і не сміє бути власністю чи монополією однієї партії, не може бути предметом нападів інших партій. Наша сучасна збройна боротьба — це така ж сама вартість, як революція, визвольна війна і повстанська боротьба 1917—22 р. р., як усі наші війни і повстання за волю в цілому нашому історичному минулому. Можна критикувати людей і оцінювати, чи вони виконали правильно свої завдання на постах, які їм доручено або які вони самі взяли на виконання, але не вільно засуджувати і поборювати великої національної справи.

Щоб нарешті домогтися єдності думки в питаннях УПА, а вслід за тим і скоординованої дії цілої української суспільності, необхідно ясно, точно і щиро вирішити кілька питань, що були досі каменем преткнення.

Перше — Чи УПА — історична konieczність, чи авантюра, нерозважна дія гарячих голів?

Відповідь на це питання була темою статті «УПА — історична konieczність» у ч. 2—3 нашого журналу.

Наші основні думки в цьому питанні такі: збройний виступ УПА зродився з тієї самої героїчної духовости нашого народу, що й інші наші історичні повстання і визвольні війни. В основі нашої сучасної визвольної боротьби — органічне прагнення нашого народу до волі і самостійности..

Самостійницькі політичні прагнення серед нашого народу плекали всі чесні українські політичні партії, групи, установи, окремі індивідуальності.

Здорова, нездеморалізована маса українського народу приймала щиро й глибоко засвоювала голошені політичні ідеї і дисциплінованими лавами пішла в бій за реалізацію цих ідей.

Ворожий терор в Україні викликає потребу збройної самооборони. Загрожени в фізичному існуванні, народні маси, а не окремі люди виявляли стихійний гін до активної самооборони.

Ініціатори і керівники збройної боротьби поєднали потребу самооборони з ідеєю боротьби за політичне визволен-

ня; таким чином тенденцію до стихійного бунту вони направили в річище політично обґрунтованої і цілеспрямованої військової дії.

Активна участь у боротьбі широких народних мас, а особливо консервативного по своїй природі селянства, доказує, що дії УПА це не короткотривалий, одноразовий виступ маси чи порив гарячих голів, а суспільне явище, яке має міцну соціальну і психологічну основу.

П'ять років боротьби під двома винятково жорстокими окупаціями — це переконливе свідчення, що УПА — явище історично зріле, закономірне і неминуче.

Чи УПА існує досі?

Опоненти збройної боротьби, щоб бути послідовними в своєму твердженні, що повстанські дії це авантюрний почин окремих людей, переконували, що УПА давно вже не існує, що в лісі лишилося кілька авантюристів »з чотирьома заржавілими револьверами«, а народ розійшовся по хатах або зголосився на большевицькі збірні пункти. Сьогодні цих аргументів не повторює вже ніхто. Із загостренням політичних відносин між сходом і заходом не большевицька преса заговорила; вона приносить досить часто вістки про дії УПА, і це є найпевнішим, бо об'єктивним підтвердженням, що УПА таки існує. Смерть Сверчевського, пакт трьох, бої за лінією Керсона, рейди УПА по Середній Європі та поява малих частин на терені американської окупації зовсім припирили дискусію на тему: існує чи не існує УПА.

Чи УПА це партійне військо?

Найбільшу трудність українцям на еміграції у визнанні і підтримці УПА створює невияснене питання партійних у ній впливів. Тому що ОУН підготовляла політичний ґрунт для збройної боротьби і почала цю боротьбу своїми організаційними кадрами, серед опонентів панує дивне переконання, що УПА всеціло опанована і керована »бандерівцями«, що вона є партійним військом »бандерівців«.

Таке переконання породжує дивний страх, який не дозволяє декому дивитися на справу хоч трішки об'єктивно. Дехто із партійних противників Бандери побоюється, що визнання УПА партіями на еміграції, це визнання гемонії за організацією, яку очолює Бандера. Вони переконані, що подати навіть об'єктивну інформацію про дії УПА,

це зробити рекляму бандерівцям. Тому вони мовчали, або якщо й відзивалися про УПА, то тільки негативно, з розрахунком «переїхатися» по своїх партійних противниках.

Оця небувала досі тактика поборювання партії за рахунок заперечування і засуджування всенаціональної боротьби довела до курйозних наслідків. Не визнаючи, заперечуючи або засуджуючи боротьбу УПА, деякі політичні партії замість поширити свої впливи, звели їх до нуля, бо відрізали себе від маси, яка всеціло живе почуваннями і думками про батьківщину. Немає ж бо на еміграції майже жадної людини, яка не мала б в краю в УПА когось знайомого, близького, рідного. Основна маса людей, особливо з ЗУЗ, тому й емігрувала, бо побоювалася репресій за те, що брати, сестри або сини і дочки борються в рядах УПА. З цих самих причин не могла вернутися на батьківщину і значна частина вивезених насильно на роботи в Німеччину. Не визнавати чи засуджувати УПА — це ставити себе в конфлікт з усіма цими людьми, що кровно і чуттєво пов'язані з крайовою боротьбою. Записування цієї боротьби на конто однієї партії, це не поборювання цієї партії, але підношення і скріплення її престижу серед найширшої маси. Однак, це одночасне звужування загально-національної справи до партійних рамців, це спростачування великого історичного діла.

Було б несправедливо і невірно говорити, що тільки деякі опозиційні до УПА партії своєю тактикою і пропагандою звужують краєву боротьбу до ролі партійної прибудівки «бандерівців». Відповідальні за цей стан і ті члени ОУН, що хотіли б весь політичний капітал крайової визвольної боротьби записувати на конто своєї організації. Що такі тенденції в декого є і можуть бути, не треба заперечувати. Вони мають свою основу в тому, що ОУН в краю дала на правду великий вклад у підготовку ідейного й психологічного ґрунту для збройної боротьби, вона кинула на фронт тієї боротьби всі свої бойові кадри і понесла у цій боротьбі колосальні людські втрати. Промовчувати ці факти було б несправедливо, заперечувати їх — було б нечесно, але в ім'я правди і справедливості не вільно говорити, що боролися і борються в краю виключно «бандерівці». Боровся і борється весь народ, не за партії і не за людей, а за своє визволення. Той, хто перший почав збройно боротися за Україну не може говорити, що всі інші, які пішли теж на боротьбу, борються за нього. Ні! Вони борються за ту ж саму ціль — за Україну.

Здається нема таємниці і всім ясно, що УПА-ю не керує жадна емігрантська політична організація чи якийсь політичний центр. УПА — красава сила, її командир і штаб в краю, в краю також політичне керівництво УГВР. На еміграції є тільки Закордонне Представництво УГВР. Коли говорити про вплив якоїсь партії на УПА, то треба думати хіба про краєві партії. В краю, силою специфічних обставин, уже давно припинили свою діяльність усі партії і політичні центри, що відновили сьогодні діяльність на еміграції. В краю існує лише підпільна ОУН. Раніш це був лише табір активної боротьби проти окупантів. Це не була політична партія у точному розумінні цього слова, а всеохоплюючий рух спротиву. Характер цієї своєрідної політичної організації визначувався не моментом політичним, але моментом **боротьби**. Тому що боротьба поширювалася на всі ділянки національного життя, складалося враження, що ОУН це всеохоплююча тоталітарна політична організація, яка хоче підпорядкувати собі ціле національне життя. З моментом, коли боротьба стала справою найширших мас і знайшла собі організований вияв в УПА, перед ОУН стала проблема: або розпливтися в широкій організації боротьби — УПА, або переформувати себе в політичну організацію. В краю сталося це друге.

Співвідношення ОУН до УПА формувалося, і воно виглядає сьогодні більш-менш так:

Влітку і восени 1942 року бойові дії проти німців на терені Волині і Полісся провадили озброєні частини т. зв. боївки ОУН, але цю боротьбу підтримала активно ціла суспільність і ця боротьба перетворилася швидко у загально-національну.

В березні 1943 року всі озброєні відділи, об'єднані в одну організацію, підпорядковані одному командуванню прийняли назву УПА. Вже влітку цього ж року членів ОУН у повстанських відділах було тільки 10—15%, а на всіх командних постах були люди різних політичних переконань і безпартійні. Шефом штабу УПА — Північ був безпартійний сл. п. ген. Ступницький, полк Армії УНР, а на відповідальних постах у штабі було ще двох полковників армії УНР. Санітарними частинами керував безпартійний лікар, а господарськими, і апровізаційними — старий, досвідчений 60-літній кооператор, колишній шеф кооперативного департаменту при міністерстві торгівлі УНР. Про призначення на пости і підвищення рішали принципи ідейности, фаховости і здібностей,

а не принципи партійної приналежності чи політичного минулого.

Такий стан був в 1943 році, коли УПА творилася; так було і в 1944 році, коли творилося політичне завершення боротьби УПА—УГВР. По такій же самій лінії події розгортаються далі. В боротьбу включаються щораз-то нові люди, що досі не були в жадній політичній партії, а то й взагалі політикою не цікавилися.

В краю неможливо чесному українцеві не боротися або не підтримувати боротьбу, бо хто не в рядах УПА, той раніше чи пізніше загине, індивідуально задавлений ворогом саме за те, що українець і чесний. Там нема місця на особисті амбіції, бо за амбіцію боротися чи керувати боротьбою платиться в краю життям.

Не зважаючи на строго конспіративний і бойовий характер ОУН в краю, вона зберегла і скріпила в себе в роки боротьби характер власне не військовий, а політичний.

ОУН в краю визнала за УПА-ю право організувати і керувати військовими діями, адміністрацією, ладом і безпекою. Таким чином із ростом і умасовленням збройної боротьби, відмовилася ОУН від партійних військових клітин, від виконкомів і відділів партійної поліції, від окремої партією веденої визвольної політики. Члени ОУН станули до лояльної співпраці, у військових відділах, в тилкових установах УПА та в УГВР.

Тому що боротьба вимагає від окремих людей максимального вкладу енергії і часу, їм залишається мало часу на партійну діяльність. Партійне життя обмежилось в користь пожвавлення праці в загально-суспільних установах і акціях (червоний хрест, адміністрація, господарство, шкільництво, лад і безпека і т. п.). Змінився сильно в краю і тип людини, члена політичної партії. В новій дійсності твориться новий стиль громадської праці, вже в рамках не однієї партії, але у всенациональних формах. Вчорашні партійні противники, люди з різних ворожих займанщин, віруючі й атеїсти, католики й православні, колишні пластуни і піонери, «юнаки» (члени юнацької прибудівки ОУН) і комсомольці стоять плече в плече в стрілецькому рові, ночують або криються в одній землянці, що спільно їм вигребли, серед холоду лежать поруч і гріють один одного теплом власного тіла, діляться ложкою страви, рятують один одному життя.

Коли рішуче відкидаємо можливість монополізувати одною партією всенародну боротьбу в краю, то з неменшою рішучістю треба відкинути і спроби »парцеляції« УПА. Це значить — треба рішуче відкинути спроби деяких партій на еміграції вдавати, немов би вони поза УПА чи паралельно до неї вели в краю якусь окрему партійну збройну акцію, посилали туди людей і інструкції.

Все це не відповідає правді і придумано виключно як пропагандивний трюк, що мав би піднести престиж даної партії в очах емігрантської суспільности.

Не можна теж, напр., єдиного у наші часи нездисциплінованого отамана районного загону видвигати в генерали чи головні отамани, проголошувати на сторінках преси національним героєм і вписувати на його рахунок всенародну боротьбу в краю, бо така партійна спекуляція — це фальшування фактів і несерйозна фарса, що не приносить доброго імені справі нашої боротьби в краю.

Навколо справи УПА панує серед української еміграції хаос і вавилонське помішання фактів, понять і назв. Цю суматоху ввели і підтримують для своїх цілей вороги. Її поглиблюють партійним підходом до справи свої люди, що, видвигаючи в невідповідній площині свій партійний інтерес, викривлюють, поменшують і роздрібнюють велику всенародну справу.

Погодившись з тим, що УПА це історична конечність, що боротьба в краю триває й досі і що УПА це не партійне війсьсько, а всенародна повстанська армія, одна, дисциплінована і неподільна, треба поробити з цього необхідні висновки.

УПА повинні визнати всі українські політичні сили на еміграції не лише в принципі, тобто визнати саму ідею боротьби, але визнати і підтримати ту конкретну силу, що діє в краю. На таку політику можуть і повинні піти всі наші політичні партії на чужині без риску і страху, що в цей спосіб скріплять впливи своїх політичних конкурентів на еміграції чи поменшать свої впливи. В краю йдуть сьогодні нові політичні процеси, там існують такі своєрідні політичні обставини, що їх ніяк не можна ідентифікувати ані навіть порівнювати з тим, що діється на еміграції. Нема сьогодні небезпеки, що якась емігрантська партія може захопити під свій вплив політичні процеси в краю і ними керувати. Зате є небезпека, що від цих краєвих процесів можуть відірватися і перестати розуміти їх окремі або всі політичні сере-

довища еміграції. Тоді могло б трапитися в нас щось аналогічне до того, що діялося в 1941—42 роках у російському політичному житті. Представники білої еміграції, вернувшись в край, не змогли знайти з ніким спільної мови і попали з краєвою суспільністю в глибокий конфлікт. Жадна наша партія на еміграції не може робити собі ілюзій, що вернувшись в край, застане там пустку і накинє суспільності свою волю. Вона може застати такий стан що не нав'яже своєї волі навіть своїм колишнім співпартійцям, які лишилися в краю. Значить, українські емігранти, вернувшись в край, знайдуться в новій обстановці і зможуть сказати там якесь слово або й ні.

Вирішальним у цій справі є те, чи вони, живучи на еміграції, зуміють пізнавати, розуміти і наближуватися до крайової дійсності. В наших обставинах тільки такий критерій може творити лінію політичного поділу на еміграції, усі дотеперішні лінії партійного поділу — це анахронізм, що мусять впасти, так, як впали старі лінії партійного поділу в краю. Підтримувати старі партійні антагонізми на еміграції — це торчатися в минулому, це відставати від актуальної політичної проблематики краю.

Останні події на еміграції дають підставу робити висновки, що в нас починається позитивний політичний процес. Притихли трохи партійні антагонізми, упорядковуються деякі ділянки громадського життя.

Найпозитивнішим явищем треба визнати факт, що всі партії й середовища станули на ґрунт позитивного відношення до крайової боротьби. Скріплений наступ ворога, що почався пактом трьох, виявив, що в нас існує не писаний, але живий пакт усіх українських сил. Цей своєрідний пакт не постав у наслідок дебат і торгів, але зродився відрухово і непомітно. Його породив здоровий національний інстинкт. На вістку про те, що почалися особливі дії і ллється кров в краю, відізвалася українська кров на далекій чужині. Тільки так розуміємо цю наглу і рішучу зміну відношення до подій в краю. Ми цнімо її тим більше, що вона, власне, не придумана і не запланована, але стихійна, що не завмерла ще серед нас національне сумління і інстинкт самозбереження. Треба вірити, що вслід за голосом серця відізветься розум і українська суспільність на еміграції почне продуману і плянову акцію в обороні крові, що ллється в краю. Коли в 1933 р. мільйони українців в ССРСР конали з голоду,

ціла українська суспільність поза ССРСР відповіла на це організованим протестом. Сьогодні гинуть знову мільйони дітей і старих, мужчин і жінок серед жахливих мук на кострищі горіючих хат і святинь, на шибеницях, під вогнем кулеметів. Невже у такий час українська еміграція не спроможеться бодай на однодушний і одностайний організований протест? Для народу, що бореться в краю, і для української справи не важне, хто почне цю акцію. Право і обов'язок має кожний чесний українець, кожна здорова суспільна чи політична організація. Для успіху справи бажане і необхідне, щоб кожний, хто виявить ініціативу, робив це чистими руками, тобто керувався інтересом народу, а не своїм персональним, партійним, чи груповим інтересом. Прикладом хай будуть ті скромні піонери крайової боротьби, які починали її безіменно і полягли невідомі ширшому загалові. Ініціатор, організатор і перший командир УПА — Північ, сл. п. майор Клячківський, стояв на своєму пості повних два роки, але широкому загалові не було відоме ані його правдиве прізвище, ані його портрет. Для бійців УПА, що бачили його принагідно, він був тільки старшиною невідомого рангу і лише вищі старшини знали, що він — командир УПАрмії — Північ.

Тарас Чупринка командує УПАрмією уже більше чотирьох років, але широкому загалові в краю і на еміграції навіть невідоме це псевдо, його знають лише командири і бійці УПА та ті громадяни, що читали підписані ним звернення. Ніхто не ідентифікує ані не зв'язує з його прізвищем великої боротьби в краю. Так тихо і скромно боролися і полягли генерал Ступницький, Йосип Позичанюк, др. Юрій Липа, Ростислав Волошин, Дмитро Маївський.

Таких же скромних, чесних і відданих інтересам народу людей треба і на чужині, щоб справу крайової боротьби винести перед світ і здобути для народу те, що він купив собі ціною крові і життя.

Ми віримо, що такі люди не перевелися у краю, вони є ще і на чужині. Ми звертаємося до вояцтва і віримо, що воно по своїй психології найближче до того, щоб без уваги на партійну приналежність стати одною лавою на оборону краю. Очікуємо, що українські журналісти почнуть пляннову систематичну і продуману акцію на сторінках української і чужої, доступної для них, преси. Ми віримо, що, нарешті договоряться наші політичні партії і поведуть скоординовану політичну акцію на українському терені і перед

чужим світом. Сьогодні, з моментом появи відділів УПА на терені американської окупації, потрібна не лише пропаганда української визвольної боротьби в краю, але й конкретна акція для здобуття бійцям УПА права азилу і всіх прав воюючої армії. Ми впевнені в тому, що вслід за такою акцією оживе і відчуже глибше сенс свого існування широка маса українців на чужині.

І. М. Коваленко

ДЕ МОЄ МІСЦЕ ПОСТОЮ?

На Загальних Зборах Корпорації Українських Комбатантів „Листопад“ прочитав доповідь п. М. І. Коваленко. З уваги на глибину й актуальність думок містимо цю доповідь у скороченому вигляді у нашому журналі.

Редакція.

Ідучи назустріч запрошенню керівних органів Корпорації Українських Комбатантів, щоб з приводу Загального Збору промовити до зібраних колишніх вояків, підстаршин, старшин і запрошених гостей, я радий, що можтиму виступити саме на цьому форумі.

Наперед я б хотів сказати, що мої думки — це не святочна, ні наукова доповідь, з якогось окремого питання з такої чи іншої ділянки науки. Такими мої думки не є і такого завдання я собі не ставив. Те, про що буду говорити вважайте радше принагідними думками-рефлексіями одного з-поміж вас, одної людини з нашого великого гурта тих усіх безіменних, незнаних, які завжди одні одним приходили, приходять і будуть приходити на зміну стійки . . .

Я свідомий того, що всім нам нелегко вжитися в нову наскрізь неволяцьку обстановку сьогоднішніх буднів. Ви, вояки, звикли стояти в твердих вояцьких лавах, а тут раптом знайшлися в конференційній залі, ви звикли слухати, давати й виконувати накази, а тут змушені промовляти й дискутувати; ви, вояки, виконували почесний обов'язок: стояли із зброєю в руках на сторожі прав свого народу на своїй землі; а сьогодні збираємося тут не на своїй, не на нашій життєдайній землі, а на чужині, як розбитки — ізгої . . .

Коли говорю до вас, дорогі друзі, то мимохіть приходить мені на гадку один із знаних новітніх філософів, Макс Шелер. Він глибоко аналізує природу людини і старається визначити її місце у космосі. І, провівши основну аналізу, він завважує, що опинився сам, а враз із ним людина, як центральна істота у космосі, над берегом пропасти і тратить

твердий ґрунт під ногами. Перериваючи своє роздумування, він ставить собі тривожні питання: »Де я?« »Де моє місце постою?« Щоб рятувати себе і людину перед розчаруванням, зневірою і розпаччу, він вказує на велику ідею, без якої і людина і космос не можуть обійтися — це ідея нескінченного вічного Буття, могутнього Бога. І хоч, як твердить Шелер, — не входжу в те, правильно чи ні, — шляхом розумування до цієї ідеї ми дійти не можемо, то відкриваємо її, як неминучу конечність і гармонійне завершення усього буття, своїм серцем, своєю любов'ю, бо й сама ідея Бога — це ідея любови парекселянс.

В своєму розвитку ціле людство знайшлося сьогодні на такому етапі, що не тільки вдумливий філософ чи контемплюючий містик ставить собі ці питання, але й розумний політик-практик чи соціолог. Де знайшлося людство за дві тисячі років своєї мандрівки в новій християнській ері? Чи залишилися ще якісь незрушені в основах вартості, на яких, як на фундаментах, можна будувати оновлене, відроджене життя?

Таке ж питання хвилює пересічного українського громадянина, а зокрема всю глибину цього питання відчуває український вояк. »Де я стою? Де моє місце постою?« — І це зрозуміло. Бо ж вояк не філософував, не роздумав, він віднайшов цю велику ідею своїм серцем, своєю любов'ю і відданістю самій ідеї, відданістю, яка не має собі рівної, бо в змаганнях за реалізацію своєї ідеї він поставив все. Про велич його любови завжди буде свідчити жертва, що її він приносить в ім'я любови до ідеї — жертва власного життя.

І тому, коли український вояк опинився сьогодні без своєї землі, без зброї і сили, то його тривожне питання: »Де моє місце постою?« повністю оправдане.

Коли ж сьогодні українські вояки стараються знайти себе, знати своє нове місце постою, то враз із тим мусять дати собі відповідь на питання, чи на правду останні роки наших визвольних змагань не дали нам нічого тривкого, що могло б повернути нам, не тільки українським воякам, але й усім українським громадянам, розхитану у війсьній хуртовині духову й моральну рівновагу, чи не створили ці роки нового ґрунту, на якому український вояк, маршуючи до своєї мети, міг би впевнено ставити свої вояцькі кроки?

Щоб дати вичерпну відповідь на це питання, довелось би проаналізувати всебічно весь процес, який проходив на українських землях за два і пів десятка років, з окремим

відзначенням років війни, коли цей процес відбувався в незвичайно прискішеному темпі. Тому не буду аналізувати його, а коротко накреслю його істотні моменти.

Перше — це ріст і кристалізація української самостійницької і державницької ідеї. Ця ідея жила і в різних формах відроджувалася впродовж довгих сторіч. Вона з'являлася в різній одежі, яка прикривала її істотний зміст: Раз вона родилася як мрійливий задум небагатьох фанатиків, то знову одягалася у просвітянську свиту, щоб загостити під селянську стріху. Раз вона запалювалася ясным пожегом боротьби за вольності чи віру православному, то знову прикривалася червоною інтернаціональною плахтою... Одні кричали про неї, що вона нападницька, реакційна, інші обвантажували її таким новим поступовим і в чужих запозиченим змістом, що сама самостійницька ідея, не мігши розгорнутись, душилася і гинула від нього... А у висліді ця ідея залишалася, як обідрана сирота, що понад Дніпром плаче... Обідрана сирота, що викликає співчуття і тужливу пісню, а не мобілізує всі верстви суспільства до боротьби за відродження цієї ідеї.

І ось в останні роки українських визвольних змагань наступив основний зворот. У боротьбі двох хижацьких світів, в якій Україна з початку була тільки ареною і предметом чужих ворожих апетитів, родилася самобутня ідея української суверенної держави. В героїчному спротиві обом хижакам, які вперто намагались її викривити і придушити, вона росла і оформлювалася. Оформлювалася, як незалежна від чужих домішок і не зв'язана з чужими сила ідея, що випливала з глибин української душі, промощуючи собі шлях до володіння на українській землі, в душах українського народу, як окремішня і властива українському народові духовність. Ідея власної державности, яка єдина могла б забезпечити всебічний ріст українського народу та право, справедливість і свободу всіх громадян України.

Свою незалежність і непов'язаність з чужими українській духовності силами засвідчувала українська державницька ідея тим, що її однаково ненавиділи ворожі Україні сили, які, хоч і вели між собою запеклий бій, в поборюванні її впрягались до одного воза. І тим, що вона однаково надхнула українського селянина, робітника й інтелігента, молодого хлопчину і дорослого мужчину, молоду дівчину і стареньку бабусю. Вони всі її однаково захищали, за неї страждали і гинули. Ідея чужа, не рідна, не зуміла б захопити ціле

суспільство, цілу національну спільноту, вона, як перелетний метеор, потрапила б хіба засліпити малу кількість людей.

І друге — у великому процесі світової завірюхи українська державницька ідея зуміла звільнитись від усіх дотеперішніх ідолів. Чужих і своїх. Ідоли-божки, персоніфіковані людьми, і їх культ, який проявлявся віками на Сході у формі богопомазаного імператора Візантії чи в глибокій прострації перед потомком божим в азійському просторі, чи у возвеличуванні кремлівського білого, червоного чи якого хочете іншого деспота-володаря, як наскрізь чужі українській духовості, — безповоротно минувся.

Оцей культ ідолослужіння людині, а не служіння великій ідеї, впав, а на його місце прийшов культ служіння ідеї. Бо цей перший культ — це примітив і він характеристичний спільнотам, що на низькому ступені культурного, політичного і релігійного розвитку.

Дозвольте, що наведу одно місце з навчання Христа. Коли б ми навіть підходили до його навчання, як до навчання реформатора релігійного і морального життя людства, то його погляд незвичайно знаменний. Коли його запитали, де в майбутньому будуть приносити жертви, чи в Єрусалимі, чи на горі, де приносять жертви самаритяни, він відповів: «Прийде час, коли ні тут, ні там, тільки на кожному місці поклоняться живому, правдивому Богу». Він зриває з примітивом в релігійній сфері думання. І так як у релігійній сфері відбувається процес від примітивного ідолослужіння до служіння великій ідеї — Живому Богу, такий процес відбувається також у розвитку політичної думки.

Трагедією нашого народу, поминаючи служіння чужим богам, було те, що ми свідомо чи не свідомо, самі чи за чиеюсь чужою інспірацією, спростачували свій культ служіння Вітчизні і боротьбу за відродження нашої державности. І ми ставили своїх ідолів божків, малих і великих. І ті ідоли притьмарювали саму живу ідею. За персонажами відходила в тінь основна жива ідея нашого народу. Тим не хочу ні заперечувати, ні принижувати вартости і ролі тих персонажів в історії нашої нації. Не їхня вина, що вони мали справу з примітивною суспільністю. Але, в ім'я правди, поставимо собі питання, що знає світ про наші визвольні змагання і про нашу державницьку ідею. До світу дійшла вона у вигляді більших чи менших персонажів, навіть світові поети склали свої твори про них, але ті персонажі — це «сепаратисти», «зрадники». Пригадаймо Мазепу і згадаймо як по-

інформований світ про нього, якого рік-річно виклинають священно-служителі великого ідола, царя московського.

За тими персонажами загубилось основне, істотне, загубилась і в нас, і в чужих, свята, жива велика ідея. І в роки революції і наших визвольних змагань знаємо Махнів, Ангелів, Зелених, і їм же ність числа, але не знаємо одного — служіння великій ідеї. І це наша трагедія, що ми були народом, який горів бунтом, але світ не зрозумів, за що ми боролись. Ота ідентифікація ідеї з більшими чи меншими персонажами — це й була одна з трагедій, чому нас не трактували ніколи як народу державно-зрілого, народу, що бореться за чітку, ясну, живу ідею, а не за персонажі.

І тут треба відмітити, що останні роки визвольних змагань, яких би форм ця боротьба не прибирала — збройні, підпільні, революційні, політичні — помітні одним: вони не зродили ідолів. Спроби відродження ідолів отаманії при розгорненні повстанської боротьби були в зародку здавлені. Більш податливий ґрунт плекання отаманських традицій і культів вони знайшли собі поза межами нашої рідної землі.

На місці всіх ідолів виросла велика ідея боротьби за українську державу. Замість служіння ідолам, прийшло віддане служіння Вітчизні.

Це поступ, і я вважаю це за переломове явище на шляху нашої визвольної боротьби.

Нащ-нарід не видав, і це цікаве, деспотів в роді Тіта, не видав маршалів і генераліссімусів, але видав ряд сірих, невідомих борців-героїв. Це не культ маси, який, як хтось може подумати, хочу пропагувати, але культ свідомого своїх завдань бійця, нового незнаного борця української революції.

Апостол Павло, проповідуючи в Атонах нову Христову віру, наткнувся на вівтар »Незаному Богу«. Галерія відомих грецьких богів, а тут »незнаний бог«. Чи ж не нагадує це наших сучасних обставин?!

Серед галерії голосних персонажів забута ідея України. У нас більше говориться і думається про людей чим про саму ідею, якій ці люди повинні служити. Не в галерії божків-ідолів, але в тій невідомій чи загубленій серед тої галерії ідолів живій ідеї української державности наше спасіння.

Перед маестатом тієї ідеї мусять всі пасти на коліна і тільки їй приносити служби. Примітивні часи, коли людство приносило в жертву живих дітей мертвим грізним і бездушним ідолам безповоротно минулись. Український нарід виріс з цього примітиву, бо тільки жива ідея є гідна на-

шої, зокрема вояцької великої жертви. Вона достойна нашої великої любови.

Одін із знаних полководців, сказав таке: Коли полководець рішається на велике діло, він наперед повинен впасти на коліна і просити Творця про ласку, бо на ньому відповідальність за долю десятків тисяч людей-вояків. Це є призначенням ієрархії вартостей в житті спільнот, і треба радіти, що в нашому суспільстві цей принцип перемагає. Індивідуальна покора перед маєстатом Ідеї. Не людина, не божок, але ідея має керувати кожною людиною без огляду на те, на якому щаблі в суспільній структурі вона не стояла б.

Нехай це для вас, українські вояки, коли починаєте своє діло і працю, буде мemento і імперативом.

Трете — ідея боротьби за українську державність прибрала також окрему, наскрізь нову структуру. З хвилиною, коли вона стала не абстрактом, але конкретом для кожного українського громадянина, — бо боротись за неї значило боротись за свій хліб, продукти праці своїх рук, за культурні надбання українського духа, — словом — за свою екзистенцію, з хвилиною коли ця ідея стала власністю цілого народу, витворилася нова структура боротьби, де весь нарід став її носієм. Так зродилась структура української підпільної держави в накиненої чужій фіктивній державній формі. Так родилась концепція УГВР, як підпільної держави, в протигагу до чужої, накиненої Україні державної форми. Коли до року 1944, носієм державницької ідеї і визвольної боротьби була така чи інша група, в тій чи іншій частині українських земель, то на її місце прийшла концепція власної підпільної державности з власним апаратом; збройним, політичним і адміністративним. Створено нову широку базу одного визвольного фронту українського народу. І коли б цього не було створено, коли б, у наслідок ворожих атак на місці того, що створено залишився тільки символ, то сьогодні цю концепцію треба б творити, а сам символ підтримувати, якщо знову не хочемо вернутись до мітичної грецької галерії більших і менших, сильніших і слабших богів.

Думаю, що буду речником вас усіх, українські вояки, підстаршини і старшини, коли ми словами присяги наших братів, які й сьогодні у нерівній боротьбі захищають святі права нашого народу, братів з Української Повстанської Армії, з'єднаємося з ними в одній вірі і одному служінні нашій святій і невмирущій ідеї.

н.

Думки про організацію українського війська

(Продовження)

З'ясовуючи в попередньому розділі справу організації проводу збройних сил нації, ми зовсім не думали тим обезцінити значення доцільної організації тих органів війська, що ними провід керує. Навпаки, ми цілком у тому переконані, що це дуже важлива справа, хоч думаємо, що не може бути погано організованих органів війська, коли провід справляється із своїм завданням, як, зрештою, не може бути добре організованих органів війська, коли провід не відповідає своєму завданню. Добрий провід тоді добрий, коли він доцільно організує й керує підвладними собі органами; знову добре організовані військові органи мусять здеморалізуватись під керівництвом поганого проводу. Якби воно, одначе, не було, наше завдання тепер — представити організацію війська, тобто тих його ланок, частин і клітин, що складають військовий організм. Ця справа займатиме нашу увагу в цьому розділі.

Не важко, здається, зрозуміти, що в питаннях складу війська на перше місце висувається справа його **особового складу**, тобто справа його **персональної організації**. Це, очевидно, дуже важлива справа в цілості поставленого нами питання. Провідні політичні й військові кола неодної держави ламали собі голови над найкращою розв'язкою цієї проблеми. Може в ніякому організмі не є так потрібна «відповідна людина на відповідному місці», як у війську. Не зважаючи на великий розвиток техніки, людина ще довго буде рішальним фактором і залишиться ним без огляду на «атомову добу» і всі її наслідки. Аджеж це буде людина, що ще сьогодні й завтра займатиме терен, організуватиме його й оборонятиме перед ворогом. Чи ж можна, отже, дивуватись, що **людський матеріял** — це найцінніший матеріял з усіх матеріялів, яким диспонує військо, і тому справа се-

лекції, організації, вишколу й експлуатації цього матеріалу — це в кожному війську справи великої ваги.

А це саме є те, що складається на поняття персональної організації війська.

Коли розглядаємо справу персональної організації різних сучасних армій, переконуємось, що в різних державах діють різні системи персональної організації війська. Про ці різні системи рішали різні військові традиції в арміях, панівні воєнні доктрини в сполучі з геополітичним становищем держав та специфічні умови економічного розвитку, а для війська насамперед треба грошей. Отже, залежно від цих різних умов існували й існують різні системи персональної організації і комплектування війська. Ось у більшості сучасних держав маємо до діла з комплектуванням війська на підставі загальної військової повинності всіх громадян цих держав. Ця система сьогодні — це вже резонанс минулого, коли в поле виходили маси, які творили мільйонні армії і грали головну роль в стратегії. Сьогодні стоїмо перед іншими можливостями організувати військо. Може вже в недалекому майбутньому дякуючи великому розвитку воєнної техніки, місце у бойових діях займуть нечисленні кадри воєнних спеціалістів — професійних військовиків, які, опанувавши воєнну техніку, будуть старатися накинути свою волю таким самим горсткам спеціалістів противників. Місце мільйонних армій, комплектуваних на підставі загальної військової повинності, займе професійне військо, комплектуване з добровольців або з призову спеціально підібраних громадян. Це очевидно, не виключає того, що навіть серед таких умов війна може бути, й напевно буде, тотальною війною, яка змагатиме до остаточного знищення противника й втягатиме в круг свого діяння цілі народи, не виключаючи жінок, дітей і стариків. І може тому саме актуальною сьогодні стає ще одна давня система комплектування війська, а саме міліційна, яка полягає в тому, що громадяни держави переходять тільки короткочасно до вишколу в кадрових (професійних) частинах, але зате вони перебувають в бойовому наповненні; і їх взивають до народної самооборони у випадках виникнення реальної небезпеки. Можна, очевидно, переводити також різні комбінації цих систем, напр., професійне військо організувати поруч міліції або поруч професійного війська чи народної міліції організувати постійне військо на підставі загальної військової повинності.

Коли йдеться про запроєктування української системи персональної організації й комплектування війська, то й вона, думаємо, повинна відповідати українським військовим традиціям і специфічним потребам організації українського війська, що виникають з української воєнної доктрини та геополітичного й економічного становища української держави. Залишаючи, покищо, на боці справу українських військових традицій і їх вплив на персональну організацію українського війська, ми коротко зупинимось на справі української воєнної доктрини в сполучі з геополітичним і економічним становищем нашої відновленої держави.

Українська воєнна доктрина прекрасно спрецизована відомим ствердженням полк. Колодзінського: »Хто шукатиме на Україні колоній, той знайде на ній сиру землю на свою могилу«, ставить як початковий канон вимогу боротьби проти всіх сил, що загрожували б Україні і старалися б поневолити та перемінити її в колонію. З цього погляду українська воєнна доктрина вимагає рішучої боротьби з російським імперіялізмом, головним ворогом української державної незалежності. Ця боротьба мусить бути ведена революційними засобами аж до досягнення повної перемоги, тобто створення української держави. Але й після цієї перемоги потрібне організування дальшого спротиву проти всіх намагань відновлення російських імперіялістичних плянів. Ця боротьба, якщо вона має бути успішна, може бути ведена тільки в союзі з іншими народами, поневоленими російським імперіялізмом. Вона не під силу одному українському народові, бо відношення сил становить $2\frac{1}{2} : 1$ в користь російського імперіялізму. Коли ж те відношення хочемо допровадити до $1:1$, то мусимо єднатись з іншими народами, які мають спільні з нами інтереси, зокрема, коли йдеться про забезпечення себе перед цим пажерливим російським імперіялізмом.

Ми вже вказували на ці геополітичні комплекси, що мають спеціальне значення для України, а саме: а) балтійський комплекс, б) литовсько-білоруський комплекс, в) козакійський комплекс, г) кавказький комплекс, д) середнеазійський комплекс, а також геополітичні комплекси Центральної Європи, що стали об'єктами поневолення російським імперіялізмом щойно в наслідок другої світової війни, отже: Фінляндія, Польща, Чехословаччина, Румунія, Угорщина, Югославія, Болгарія, Альбанія і можливо Австрія. Ми вже вказували також, що найважливішим серед тих комплексів є козакійський комплекс, бо він геополітично

радикально розв'язує наше становище, забезпечуючи українську державу від сходу. Українське становище стало б нестерпне, коли б Козакія попала в руки російського імперіалізму. З цього погляду для України дуже важливо, в чіх руках буде перешийок, що лучить Донську область з кавказьким істом, отже землі між Волгою, Каспійським морем, Чорним морем і Озівським морем і тому вся зовнішня й внутрішня політика України повинна йти в тому напрямі, щоб витворити такі обставини, які сприяли б створенню самостійної Козакії в цьому терені, отже держави прихильної, а навіть союзної для України. Коли говоримо про внутрішню політику, то розуміємо тут відновлення козацтва на Україні. »Окозачення« України через відновлення козацтва буде одним з дуже важливих заходів для створення природного бар'єру, що відмежовуватиме російський імперіалізм від півдня і теплого моря; цим бар'єром був би союз двох козацьких держав: України й Козакії. Берестя—Київ—Астрахань — це не тільки природна, але й головна »вісь« української державности. Для нас цілком ясною справою є те, що союз двох держав буде психологічно більш тривалий, коли приязнь двох країн буде також базуватись на майже повній ідентичности внутрішнього устрою цих країн.

З цього погляду ми свідомо беремо, як зразок української системи персональної організації й комплектування війська, старий козацький устрій, що дійшов наших часів у традиціях козацьких військ Дону, Кубані, Тереку тощо. До цього ми додаємо статут військової повинности з дня 8. листопада 1918 р. й універсал про відновлення козацтва з дня 8. жовтня 1918 р. Це історичні джерела для нашої системи. Наші міркування про значення відновлення козацтва знаходять потвердження в діях славної Української Повстанської Армії (УПА). Беручи це до уваги, до джерел української системи додаємо ще територіяльно-військову організацію УПА. Із цих матеріалів складаємо основу для створення української системи персональної організації й комплектування українського війська.

Козацький устрій в старовинних козацьких військах до часів їхнього підпорядкування російській імперській владі полягав в тому, що ці війська становили собою бойові держави-республіки, в яких носіями державних прав був сам озброєний народ — козаки. Населення цих республік складалося з козаків і іногородніх. Специфічне життя козаків витворило з них тип лицаря-войовника і одночасно хлібо-

роба, що дуже відповідає поняттю «український козак». Козаки жили в станицях, які на Кубані мали назву запорізьких січових куренів; ці курені були об'єднані у відділи. Різні відділи творили козацькі області. Всі козаки були обов'язані до служби із зброєю, що була їх власністю. Під час дійсної служби козаки отримували платню, харчі й фураж, самі мусіли подбати про зброю, коні, однострій і сідла. До зброї належали: спис, рушниця, шабля, а в терців і кубанців також кинджал. Кожний козак мав право на діличний земельний наділ, пересічно 30 десятин (27 гектарів). Час служби в козацьких військах тривав 20 років, з чого 3 роки підготовної служби, починаючи з закінченого 18 року життя, 12 років дійсної служби в козацьких частинах, з того по 4 роки в частинах I, II і III черги і 5 років у запасі. В першому році підготовної служби козаки повинні були екіпувати себе, в другому й третьому році відбували вправи під доглядом старших козаків у станиці. Під час дійсної служби козаки I черги відбували повну службу в козацьких частинах, козаки II черги перебували з кінями й зброєю в повній готовості в станицях, а козаки третьої черги були покликувані тільки для формування частин III черги разом зі запасними козаками в час війни. Іногородні відбували військову службу в армійських частинах.

Статут військової повинності Української Держави з дня 8 листопада 1918 р. окреслював військову повинність як загальну та обов'язкову для всіх громадян Української Держави. Збройні сили, за цим статутом, мали складатись із постійного віська та народної резерви. Постійне військо мало складатись із сухопутних, морських та повітряних сил. Сухопутні сили мали складатись з армії, що була б комплектувана щорічними призовами громадян з усієї Української Держави й запасу армії; цей призив служить для приведення віська в повний склад і складається з громадян, увільнених з дійсної служби та зачислених до запасу. Народна резерва мала бути покликана тільки в випадках необхідності під час війни. Призивний вік — 19 років, і 17 років для добровольців. Час дійсної служби: в піхоті й гарматі — 2 роки, в кінноті, технічних і броньових військах, фльоті і авіації — 3 роки. Загальний час служби в запасі до 38 року життя, а в народній резерві до 45 року. Полегшення відкладення військової повинності мали допускатись тільки у випадку ствердження фізичних хиб, з уваги на родинне становище, освіту, звання і характер праці. (Продовження буде).

КР-ИЙ

„М А З Е П А“

(про повстанського командира в рядах УПА)

В останні роки перед другою світовою війною червона Москва звернула пильну увагу на Полісся, знаючи, що там, де панують злидні, — а на Поліссі вони мали хронічний характер, — найкраще сіяти зерно комунізму. На ту ціль Москва не жалувала рублів, засновуючи на Поліссі клітини КПЗУ. Але намагання Москви не мали успіху, бо вже в 1938 р. на Поліссі завмер увесь комуністичний рух. Лише де-не-де працювали червоні ячейки. З приходом большевиків на ЗУЗ комуністи також не мали великого успіху, висліди їхньої роботи були мізерні. Тоді частину Полісся з м. Бересть Литовський прилучено до Білорусі. Але чи хоч один поліщук сказав, що він білорус? Ніколи. Поліщук радше скаже, що він »здешній«. Полісся зберегло українську мову, традицію, звичаї й пісні. Воно ждало того моменту, коли власними силами творитиме своє краще майбутнє. Прагнений час прийшов. Грунт підготовляла ОУН. Поліщук цілком свідомо став на революційний шлях. Щоправда, це йшло дуже поволі, але з розвитком подій, пізніше, ціле Полісся кинулося у вир боротьби. І саме у зв'язку з цією боротьбою хочу розказати про одного здібного поліського командира в рядах УПА.

З цим командиром довелось мені познайомитися в другій половині 1943 р. Йому було тоді близько 35 років. Він був невеликого росту, дуже симпатичний, тільки слухача трохи неприємно вражала його шепелява вимова. Гордий син Полісся прибрав собі псевдо »Мазепа«. На початках організації УПА він залишив родину, яку дуже любив, взяв кріс, напевно ще австрійський, що лежав уже з 20 років у загаті, і вступив у ряди УПА. Він прийшов у Камінь-Коширський район, бо тут вже були перші відділи УПА. Після кількох боїв його призначили ройовим. Це не було для

нього важке завдання, бо він раніше як призовник два роки служив у польському війську. Всі роти були повні, лише його рота мала 7—8 осіб. Якось на початку, коли справа поповнення цієї сотні ще не була налагоджена і вона після кількох боїв зазнала деяких втрат, рота Мазепи була «розпарцельована». З цього приводу можна було почути на адресу Мазепи жарти:

— Мазепа без роти, Мазепа без війська, Мазепа розбитий, Мазепа скапитулював...

Гордий поліщук годинами думав про те, як йому вийти з цього становища. Командир сотні не раз бачив його задуму. Одного дня підійшов Мазепа до сотенного командира і сказав, що хоче йти додому. Командир допитувався: чому?, пощо?, нащо?. Але Мазепа свій плян скривав. Він сказав далі, що довідався про захворювання своєї жінки і тому мусить піти додому. Командир подумавши, заявив:

— Друже Мазепа, знайте, що у вашому районі ще нема відділів УПА, а большевицьким партизанам відомо, що Ви в УПА. Так бережіться.

— Я це знаю, але вірю, що відділи УПА будуть не тільки в нашому районі, але й на цілій Україні. Тепер все лиш у стадії організації, а початки завжди важкі.

Командир рішив відпустити Мазепу додому. Пізно ввечері попрощався Мазепа із своїм командиром. Він набрав повну торбу літератури, різних відозв і подався у свою рідну місцевість. Здавалося, що Мазепа зійшов на манівці хуторянської політики, але сталося інакше. В районі містечка Ратно було повно большевицьких партизан. Він перекрадався доріжками, багнами, очеретами і нарешті добрів у район Ратно. Відвідав свою родину і кинувся у вир праці. Цілими ночами не спав, ходив, радився, чогось шукав.

Мазепа ночами збирав поліщуків і говорив їм про відділи УПА; роздавав літературу і пояснював як міг. Він пробрався до м. Ратна, де ще була українська поліція. Майже всі йому знайомі. Він розповів поліцестам про те, що недавно вся поліція та інші відділи обернули зброю проти окупанта. В лісах рідні ряди УПА. Молодь слухала слів Мазепи із великим зацікавленням. Він роздав декілька летючок, закликів і т. п. Поліція рішила втікати. Мазепа сказав, що він мусить вертатись на села, але незабаром прибуде і тоді всі разом з ним підуть до УПА.

На селах р. Ратно було повно большевицьких партизан. Вони грабували села, гонили самогон і п'яні робили жах-

ливі бешкети. Тамбовські русаки, яких виховав Сталін, були готові на все. Вони, впившись, насилували дівчат і жінок. Грабіж цілих сіл був нелюдський. Незабаром село ще більше зненавиділо большевицьких партизан. Багато молоді мусіло втікати в підпілля. Мазепа використав цей пригожий момент. Він їде в Ратно і після невеликої підготовки виводить усю поліцію з міста. До неї пристала молодь із сіл. Зброї на Поліссі було доволі; її залишила Ч. А., відступаючи в 1941 р. Щоправда, частина цієї зброї попала німцям у руки, але багато її мали і поліщуки. Після довгої підготовки, яку провів Мазепа, одної ночі виросла бойова сотня. Коли вся молодь із зброєю в руках була разом, відділ заквартирував в одній гаївці. Мазепа, як організатор відділу, промовив до хлопців:

— Друзі! Вже місяць тому я довідався, що наша українська молодь узяла зброю в руки і стала в обороні своїх рідних прав. Я залишив свою родину і пішов на південь Полісся, щоб побачити оці перші українські повстанські відділи. Побувши там місяць, я брав участь у боротьбі проти німців і большевиків. УПА має на меті підняти український народ і повести його до боротьби проти наїзників. Наш терен не сміє бути останнім, ми мусимо вступити у наші революційні ряди. Ми мусимо боронити наше вбоге Полісся. Як бачите, на ньому жирують наші вороги німці і большевики. Ми не допустимо до того, щоб комунарі знущалися над нашими жінками. Кому дорога родина, кому дорога воля, хто любить свій рідний край, Україну, цей мусить себе присвятити великій боротьбі. Нас тут зібралося ціла бойова сотня, сотня поліщуків, яка стає в обороні Полісся, в обороні прав України. Ми всі однакові, всі рівні, тепер мусимо вибрати з-поміж нас командира сотні, чотових і ройових. Я скінчив. Щастя нам Боже!

Сотня молодих поліщуків майже в один голос пропонувала Мазепі очолити відділ. Вің довго вагався, відмовлявся, але коли всі настоювали, згодився. Чотових і ройових призначили з поліції, молодих хлопців, що вже брали участь у боях з большевиками. Молоді поліщуки почали кликати Мазепу »сотником«. Але Мазепа пояснив, що він ще не сотник, бо сотник, це військова ранга. Він говорив:

— Я покищо сотенний командир, але рангу військового ще не маю.

Молоді поліщуки кликали Мазепу »друзе сотенний«. Він довго не міг з цим погодитися. Він багато разів звертав

увагу на те, щоб його кликали «друзе Мазепа», але полішуки мало розуміли, що значить слово «Мазепа», воно було їм якесь дивне. Мало хто з них знав історію України, і тому нічого дивного, що величя постать не ворушила їх уяви. Вони думали, що кликати його сотенним, це буде краще, він матиме більший авторитет.

Сотня звела декілька боїв з большевиками, а на початку два бої з німцями. Молоді полішуки кидалися в бій, для них не було жадних небезпек. Вони були переможцями. Незабаром ім'я «Мазепа» наганяло жаж большевицьким партизанам. Мазепа зліквідував усі лінії зв'язку большевицьких партизан, і большевики відчули, себе в терені чужими. До Мазепа почала приєднуватись молодь. Відділ зростає. Кожний рій мав кулемета, а чотові і ройові, роззброївши ворога, большевицькі «фінки». Навіть сам Мазепа, убивши своїм австрійським крісом німака, здобув собі «фінку» (ППД). Незабаром відділ мав два невеликі міномети. Мазепа блискучо наскакував на большевиків, він зробив декілька засідок на німаків. Горіли машини, в тріски летіли борти німецьких авт, поліський пісок червонів від німецької крові. Мазепа сотня набрала широкого революційного розмаху.

До штабу групи «Турів» приходили нечувані вістки. Всі говорили про якусь сотню українських повстанців, яка зводить бої з німцями й большевиками. Цією справою зацікавилась команда штабу. Ніхто навіть не думав, що це той самий Мазепа, який тому місяць залишив сотню в Камінь-Коширщині. Коли б хтось був сказав, що це той самий Мазепа, то ніхто й не повірив би.

Мазепа, провівши ще декілька успішних боїв, зібрав сотню і почав говорити:

— Друзі! Дотепер ми вели бої на власну руку, але так далі не сміє бути. До нас доходять вістки, що УПА зводить бої по всіх наших волинсько-поліських теренах, а може навіть по всій Україні. Про нас ніхто не знає, а в отаманщину бавитись не час. Отже, ми мусимо долучитись до якогось відділу, ми мусимо підпорядкуватись якомусь вищому командуванню. Нас мусять прийняти до УПА. Бо ми покищо тільки — партизани.

Всі радо на це згодилися. Другого дня вранці вирушили в дорогу. Вони прямували в район Камінь-Коширськ. По дорозі зустрінулися з большевиками, а чим далі на південь, то большевиків не було вже й видно. Тут місцеві відділи зліквідували весь червоний рух. Мазепа довідався,

що недалеко стоїть відділ УПА під командою ком. Яреми. Перед заходом сонця сотня з пісню на устах увійшла в село, де стояв курінь. Ком. Ярема, вже поінформований, вийшов назустріч новозорганізованій сотні.

Мазепа подав команду, відділ стояв на «струнко», він здав звіт курінному і попросив, щоб той прийняв сотню під свою команду. Командир куріня був заскочений такою несподіванкою, він не знав, що має зробити.

Мазепа довго оповідав про те, як він організував сотню поліщуків, він просив, щоб курінний повідомив штаб групи «Турів» і щоб сотню залічили як бойову одиницю групи «Турів». Мазепа говорив:

— Я свій святій обов'язок виконав і можу тепер бути навіть фірманом коло кухні. На мою думку, буде добре, як призначите нового сотенного командира. Мої друзі мене вибрали тимчасовим командиром, але я не хочу бути самозванцем. Я передаю відділ до УПА і сам залишаюся при відділах. Команда нехай рішає про все.

Курінний довго говорив з Мазепою, а пізніше з його стрільцями. Всі були вдоволені, що їх так радо прийняли. Штаб групи «Турів» був про все поінформований. Прийшов наказ, що сотню включено до відділів УПА, а командиром і надалі залишається Мазепа.

Сотня почала оперувати за вказівками оперативного штабу. Мазепа довершив ряд славних походів на північно-західному Поліссю. Розташувавшись у районі Кримле, він декілька разів просив команду куріня, щоб дозволили йому з сотнею піти за річку Стохід в «червоне царство сатани». Команда не хотіла згодитись, бо пляновано загальну акцію на червоних. Команда не хотіла кидати сотні на «произвол судьбы». Але Мазепу годі було переконати. Він настоював на своєму, а сотня його думку підтримувала. Годі було далі переконувати і він незабаром дістав дозвіл.

Мазепа з сотнею подався на Пнівєнську Вільку і пізно ввечері переправився через ріку Стохід, на північ від села Березичі. Його оперативні рішення не завжди були строго продумані, вони були ризиковні, він часто рішав оперативні справи не як командир, а як ватажок. Так було й цей раз. Сотня йшла бойовим ладом. Але ком. Мазепа зробив великий гріх. Замість послати наперед розвідку, він підійшов до села сам з двома стрільцями. Сотня була позаду. Вони підійшли до невеличких кущів, близько перших хат.

Нараз в кущах закланцали замки кулемета, крісів і фінок.
Роздався голос:

— Стой, хто идет?

— Свой, отряд Дяди Пети — сказав Мазепа.

— Пароль?

— Да что растакую твою... Бандеровці підготовляють переправу через р. Стоход, а ты спрашиваеш пароль!

Мазепа спокійно підходить до становищ. Перелякані стрільці йдуть з ним. Большевики повірили і вся застава, дев'ять осіб, вилізла з кущів. Мазепа підійшов, привітався; почали закурювати. Всі большевики стояли півколом. У Мазепа фінка (ППД) на шії, навіть замок відтягнутий. Він робить невеликий півоборот, так, що ППД сягає крайнього большевика. Залунала довга серія пострілів. І під час цієї серії він автоматично повертається вправо. Сім трупів на місці. Двох ранених починає втікати. Мазепа хапає большевицького кулемета і наздогін большевикам посилає кілька серій. Обидва большевики згинули. Мазепа кидає ракету на большевицький табір і кричить до хлопців:

— Бий сатану з кулемета!

Сам пускає кілька серій з ППД. Обидва його друзі стріляють: один із здобутого кулемета, другий із здобутої фінки. В большевицькому таборі паніка. Большевики втікають у підштанцях, хто куди може. Десятки розсідланих коней втікають у болота. Большевики не організують жадного спротиву, вони стараються якнайскорше вирватись з табору.

— Бий! Хай знають, що Мазепа сотня б'є!

Насправді біла не сотня, лише їх трьох. Швидко наспіла сотня і разом з Мазепою кинулась навздогін большевикам. Мазепа забрав увесь трофей і вернувся назад до командира куріння. Після цього випадку стрільці ще більше любили свого командира. Вони були готові віддати за Мазепу своє життя.

Незабаром випрацьовано плян походу на червоних. Участь в боях мало взяти кілька куренів. Сотня Мазепа, на його бажання, взяла найгрізніший відтинок фронту. Почалася акція. Відділи УПА зводили запеклі бої на цілому відтинку. Сотня Мазепа, після довгих боїв здобула всі для неї призначені точки. Були останні дні акції. Мазепа має перед собою ще один ворожий пункт. Під захід сонця він заатакував Любешів. Червоні боролися, як могли. Але перед сотнею Мазепа ще ніхто не встоявся. Сотня вірить в те, що вона

переможе. Лунає знову команда: »Вперед!«. Мазепина сотня летить вперед. Після останнього наступу Мазепі доносять, що ген далеко на правому крилі чота відступила і поспішає до нього. Він хоче вдарити по большевиках центром. Пізніше доносять, що кулеметчик Лев залишився на правому крилі ранений в ногу і своїм кулеметом прикриває праве крило бою. Далі Мазепі доносять, що Лев, вистрілявши набої, розірвав гранатою себе і кулемет. Після цього Мазепа ще запекліше кинувся на ворога. Він з кількома друзями вже підсунувся до дверей великого »кляштору« в Любишеві. Він відчиняє двері і пускає з автомата довгу серію на перший поверх. Починається страшний бій, за кожний будинок, а незабаром за кожну кімнату, за кожне вікно. Під час останніх хвилин бою ворожа куля звалила Мазепу на долівку. Його жовта шинеля німецького партійця, це він сам його убив, червоніє. Червоніє плече, кров стікає... Червоніє рукав. Мазепа не вбитий, лише ранений, він підводиться і гукає далі:

— Бий червону сатану, бий московського наїзника! Друзі... бий!...

З цим словами він впав на скривавлену підлогу. Його фінка в крові. Лице залите кров'ю. Найближчі друзі кинулись до командира і відтягають назад. Він розкриває очі, скрегоче зубами, затискає кулаки, кричить знову:

— Бий... друзі... би...

Пізно ввечері сотня получила з курінним Назаром. На возі лежить командир. Він у гарячці, якось дико дивиться своїми чорними очима і кричить:

— Бий... сатану...

Лікар і сестра ріжуть шинелю, сорочку і роблять перев'язку. Плече перестрілене двома кулями. Сумує сотня, дехто аж плаче за своїм командиром. Лікар потішає, що рана не страшна, лише командир втратив трохи крові. Його перевозять в шпиталь.

У всіх відділах довго перепитувались, кожний хотів знати, що з командиром Мазепою. А його сотня далі зводила бої, але всі нетерпеливо чекали на поворот командира. Пройшло два місяці. До відділу прийшла радісна вістка: Мазепа здоровий, вертається до відділу. Сотня чекала. На шляху їхала підвода і кілька вершників. Підїхали до села. Чотовий, заступник Мазепи, робить збірку. Сотня стоїть на »струнко«. З підводи сходить командир Мазепа. Його за-

ступник зголошує відділ. Вислухавши його, Мазепа глянув на сотню, усміхнувся і гукнув:

— Слава Україні!

— Героям Слава! — дружньо гукнула сотня.

Мазепа підходив до кожного стрільця і вітався. Сотня людей міцно тиснула руку свого улюбленого командира. Він далі провадив сотню в бої. І коли німецько-більшевицький фронт пересунувся до р. Прип'яті, сотня Мазепи перша прорвалася в большевицьке запілля. Тепер він боровся проти одного ворога. Він розбив відділи НКВД в с. Пнівне. Опісля розбив большевиків у славному бою коло с. Верхи. Мазепа і його сотня вкрилась невмирущою славою, вони — це найбільша гордість поліської землі, їхні діла будуть записані золотими літерами в історії наших Визвольних Змагань.

Н. Н.

ЛИЦНЕВИЙ ДЕНЬ

(Спогад учасника бою).

Вночі з 23 на 24 липня 1946 р. в невеликому лісі над присілком Явірника Руського—Загути, розташувався курінь УПА «Холодний Яр». В склад куреня входили відділи Громенка, Б. і К. Командирі забезпечили свої відділи сильними заставами, щоб ворог не міг їх застукати несподіваним наступом.

Втомлені бійці лягли відпочивати, але так, щоб у кожній хвилині могли прийняти бій. Одні заснули зразу, інші, зібравшись у невеликі гуртки, оповідали різні пригоди, жартували.

Коли зійшло сонце, в поле виходили селяни на працю. Були це переважно жінки, чоловіки ховались і в селі не ночували. Перед полуднем, близько години десятої, жінки й дівчата повідомили, що в село Явірник Руський прийшло польське військо. Точної кількості не могли сказати, бо вибігли з села зразу, як тільки появилися перші ворожі стежі.

Ворог вислав одну сотню в село на розвідку, а дві сотні розташував у Делягівському лісі, направивши на село важкі кулемети.

Які були наміри ворога, ми не знали. Він, або думав грабити село, або готовився до наступу на наш курінь. Це був відділ КБВ (Корпус Безпеченьства Вевнентшнего — корпус внутрішньої безпеки).

Командний склад нашого куреня зібрався на нараду. Рішено прогнати ворога, поки він почне грабити село та розгромити його. Кожний командир дістав своє призначення. Громенко мав наступати з південного сходу, Б. — з півдня. Оба відділи мали творити клин. К. мав обійти ворога лісом і загородити йому дорогу.

Тимчасом ворожа розвідка вийшла з села і приєдналася до частини, що стояла в лісі. Але про це ми не знали.

Після короткої наради командирі зібрали свої відділи і дали завдання чотовим і ройовим. Наступ мав початися о годині 14-ій.

Перший вирушив із своїм віділом К., що мав найбільш віддалений відтинок наступу. В годині 12-ій вирушили Громенко і Б Маршрут Б. вів через присілки Загути, Нетребка, Рибне; Громенко просувався лісом і потоками.

Селяни зі сльозами в очах зустрічали повстанців. Вони провозжали своїх месників на велику путь, віривши твердо в їхню перемогу.

Полудне. Сонце стояло високо і пражило золотистий лан хліба. Глибокими яругами, поміж збіжжям, використовуючи природне прикриття, мов ключ журавлів, просовувалися тіні. Ніхто не відчував втоми, хоч була невиносима жара. По обличчях тонкими струмками спливав піт. Ось-ось настане хвилина, в якій ми зустрінемося з ворогом і відплатимо йому за кривди і знущання над народом. Хоч кожен знав, що може прийдеться згинути і на завжни попрощатися зі своїми друзями, однак це нікого не пригноблювало. Гордо, твердим кроком ми йшли вперед. Липневий вітер клонив до наших стіп жита. Всі мовчали. Лише часом по лінії прискішений запит: «Котра година?»

— Пів другої — відізвався хтось.

— Ох, ще довго! —

В годині 14-ій зупинилися на віддалі 400 метрів від села. Дві сотні розгорнулись у залізну лаву і бойовим ладом пішли вперед. Час від часу по лінії пересовуються з наказами зв'язкові.

— Вже село! — весело відізвався хтось.

Нараз у Делягівському лісі відізвались кулеметні серії. Мабуть командир К. «напорівся» на ворожу заставу.

— Бігом, вперед! — лунає наказ.

Мов леви скочили повстанці, щоб не дати ворогові часу зорієнтуватися і щоб несподівано вдарити на його зади.

Постріли не втихають. Відізвалося більше кулеметів. Ворог, розташувавшись у лісі на догідних позиціях, відкрив по нашій лаві сильний кулеметний вогонь.

— Стрибками, бігом вперед! Щадити муніцію! — Передається по нашій лінії наказ командира.

Ворог уже у віддалі п'ятьсот метрів. Під градом куль, стрибками, один за одним просовуються наші вперед.

В лісі бій не втихає. Ось і село! Воно немов завмерло. Хто не втік, той заховався від ворогів по льохах або криївках.

Щоб не дати нам опанувати села, ворог посилає одну чоту під команду поручника Х.

Громенко зорієнтувався і дав наказ:

— Праве крило вперед! Вдарити з флангу! —

Хлопці скочили миттю і зашахували ворога так, що він не міг рушитися ні взад, ні вперед. Вперед не можна було, бо шлях загороджував наш сильний вогонь, а позаду — чисте поле і до лісу далеко, відступати було неможливо. Ті, що пробували втікати в ліс, гинули від наших куль, або мусили здаватися в полон. Так здався в полон поручник Х. з 14 вояками. Кількох із них були ранені. Командир дав наказ забрати ранених у село і дати їм медичну допомогу.

Розгорівся завзятий бій. Кількох наших ранених відіслано в село до санітарного пункту. Ворог попав у безвихідне становище. По першій невдачі, побачивши, що частина, яка пробувала вдертися в село, вже зліквідована, він знову старається прорвати середину нашої лінії. Але зазнав знову поразки. Сильним обстрілом наших кулеметів і крисових гранатометів, зліквідовано ворожий протинаступ. Частина втекла у ліси, а деякі зайняли оборонні становища у віддалі 30 м. від нашої лінії. Щоб скоро зліквідувати спротив ворога, командир середнього відтинка, Б., гукнув:

— Хлопці! Гранати! —

Вмить, мов грім з ясного неба, на ворожі становища впало кілька-десять гранат. Ворог відповів також гранатами, але вони нас не разили, бо наш вогонь не дав змоги ворогові піднести голів.

Наше праве крило, що вже було в лісі, почало обходити ворога. Він зорієнтувався, що йому грозить і на його задах почалося велике замішання. Під цільним обстрілом ворог відступив в глибину лісу, залишаючи на полі бою 48 вбитих; ранених забирав з собою.

Як опісля оповідали селяни Явірника Руського, крім 48 вбитими, ворог мав 55 легко ранених, яких по нашому відступі привезли до села, де й робили їм перев'язки. Як багато було тяжко ранених — невідомо, бо їх зразу відвозили до Бірчі.

В бою, що тривав дві години, наші відділи здобули багато зброї, муніції та інші військові трофеї. Наші втрати: 9 вбитих, між ними командир чоти, пор. Чайка і кільканадцять ранених. Відступаючи беремо в селі Явірник Руський кілька підвод. На них веземо із собою на збірний пункт до лісу всіх вбитих і ранених. Веземо також і полонених. В лісі всіх ранених розміщено по замаскованих санітарних криївках. Полоненим, після переслухання, тереновий про-

відник Старий, роздав літературу й відозви до польського війська і населення, а ввечорі на наказ Проводу відпущено їх додому. Кількох польських вояків, які виявили бажання вступити в ряди АК, відпроваджено до команди АК.

Від полонених ми довідалися, що в бою проти нас були карний відділ КБВ і підстаршинська школа під командою полк. Вигнанського, большевицького вислужника, який вже від 1918 р. перебував в ССРСР. Тепер большевики вислали його до Польщі на коменданта полку. За акції проти українського населення його відзначено різними орденами.

Вночі відбулися похорони поляглих, друзів. Їх поховано у збірній могилі коло Волі Володзкої. У похоронах взяло участь українське населення, яке своєю присутністю щераз підтвердило свій кровний зв'язок з українськими повстанцями. Курінний капелян, о. Кадило, у супроводі хору відправив панахиду, після якої кожний командир відділу коротким, вояцьким словом пращав поляглих бійців, товаришів зброї а цілий курінь — »почестю крісом« вшанував їх пам'ять. Коли засипували могилу, хор відспівав »Ой, там під лісом, темним бором!..«

Після панахиди відділи розійшлися у свої оперативні терени.

В ОБОРОНІ УКРАЇНИ, ЩО БОРЕТЬСЯ

Звернення Закордонного Представництва

(УПС) — 30 травня ц. р. Закордонне Представництво Української Головної Визвольної Ради видало звернення до культурного світу »з приводу революційних заворушень, загрози міжнародної безпеки й миру та кривавих переслідувань українського населення в Україні, зокрема на прикордонних теренах ССРСР, Польщі та Чехо-Словаччини«.

Згадане звернення було поширене і поширюється далі у вільних європейських і заокеанських державах. Його передано одночасно урядовим чинникам названих держав, як також політичним, громадським і культурним установам та діячам.

В зверненні Закордонне Представництво пригадує світові, що в наслідку другої світової війни, численні поневолені європейські народи відзискали свою повну державну незалежність і свободу. Але з тих благодатей перемоги не скористав досі український нарід, хоч його вклад у спільну перемогу над гітлерівським займанцем був дуже великий. Сьогодні український нарід, подібно як і інші народи Сходу, поневолений диктаторським тоталітаризмом, що намагається його знищити. Тому й змушені українці продовжувати далі свою визвольну боротьбу, в якій вони не мають інших цілей, як ті, яких добилися інші культурні народи Заходу, тобто жити вільним і незалежним державним життям на власній землі. Як довго ота ціль боротьби українського народу не досягнена, українці, »будучи по своїй натурі глибоко демократичною і замилюваною в свободі суспільністю, рішуче протиставляться накиненій їм Москвою, монопартійній, тоталітарній, советській системі«.

Від трьох років, тобто від часу поворотного поневолення України, бодьшевики ведуть політику посиленого винищування українського народу і кривавих розправ з його визвольною боротьбою, зокрема з УПА. Однак ця большевицька

практика не дала їм досі позитивного результату; їм не вдалося досі зламати сили українського народу і його повстанців. Однак тому, що останньо ця боротьба стала надто вже голосною, Москва вирішила зробити ще одну генеральну спробу завдати вирішальний удар Україні, притягаючи до того також своїх польських, чехословацьких і румунських сателітів. При тому йдеться більшовикам ще й про те, щоб в цей спосіб закріпити свої позиції у відношенні до Заходу.

В цей спосіб доходить до договору трьох держав і до посиленого до крайніх меж терору тоталітарних сил проти українського населення. Відгуки оборонних дій українського населення і УПА проти таких насильств доходять до відома світу тільки в невеликій мірі і тільки з українських теренів з-поза УРСР.

В зв'язку з цим, «Закордонне Представництво УГВР стверджує, що у випадку цих подій, що проходять в Україні, а зокрема на сумежжі УРСР, Польщі і Чехо-Словащини, маємо до діла не з »внутрішньою справою« трьох договірних тоталітарних режимів, але з важкою проблемою міжнародного характеру, яка мусить бути розглянена й поладнана в межах існуючого й обов'язуючого міжнародного права. Законні рямці для цього визначає єдино статут Об'єднаних Націй та їх Ради Безпеки».

»Рівночасно Закордонне Представництво Української Головної Визвольної Ради стверджує, що ця кривава акція є разючим зламанням і букви, і духа статуту Об'єднаних Націй, який виключає одностороннє розліджування, устійнювання характеру, як теж ліквідацію того роду положень і з'явищ. Зокрема Закордонне Представництво Української Головної Визвольної Ради заперечує перед цілим цивілізованим світом право зацікавлених тоталітарних режимів бути єдиним суддею і ексекутором у цьому конфлікті».

»В обличчі усього цивілізованого світу Закордонне Представництво УГВР протестує якнайрішучіше проти виконання над населенням України тієї кривавої масової масакри, яку, під претекстом поборювання »націоналізму«, »фашизму« і »колябораціонізму« проводиться з метою ліквідувати найбільш жорстокими засобами прямування українців до національно-державного визволення і самостійности. Зокрема Українська Головна Визвольна Рада протестує проти впровадження воєнної апаратури, літаків, танків, карних експедицій, самосудів і масових знущань над мирним місцевим населенням, як засобів у полагоді цього конфлікту.»

»Вкінці Закордонне Представництво Української Головної Визвольної Ради якнайгостріше засуджує перед світом большевицькі знущання і розстріли ранених і полонених бійців УПА.«

»Закордонне Представництво УГВР звертається з гарячим закликом до людей доброї волі у всьому світі, до всіх, яким дорогі поняття свободи людини і народів, справедливості і гуманності, приєднатися до цього протесту.«

»Зокрема, Закордонне Представництво Української Головної Визвольної Ради звертається до гуманітарних та добродійних організацій усього світу, а зокрема до таких, які метою своєї діяльності ставлять охорону прав людини, щоб вони організували і виявили моральну та матеріальну допомогу жертвам цього нелюдського, тиранського погрому.»

»Цивілізований світ не може стояти байдуже осторонь, коли в добі існування і діяння принципів та організації Об'єднаних Націй, без міжнароднього вгляду й оцінки, без устійнення правди і слушності, без досліду і безстороннього справедливого суду, над цілою однією європейською територією відбувається одностороння кривава, нищівна, тоталітарна розправа.«

»В ім'я правди, гуманності й справедливості кличемо весь цивілізований світ зацікавитися і вглянути в трагічні події в Україні, щоб під моральним тиском прилюдної opinio усього світу примусити об'єднаних большевицьких червоних фашистів припинити негайно ці криваві знущання і криваві масакри.«

Звернення кінчається закликами:

»Жадаємо справедливості і волі для України! Жадаємо визнання права українського народу на свою соборну, самостійну, демократичну національну державу! Жадаємо побудови національно-державних і суспільних взаємин на Сході Європи на принципах свободи слова, свободи совісти, свободи від страху і свободи від злиднів! Вимагаємо негайно припинити пацифікації і масакри на землях України! Воля народам — воля людині!«

Звернення Комітету Антибольшевицького Бльоку Народів до народів антибольшевицького бльоку.

(УПС) — Пресове Бюро Комітету АБН переслало нам звернення Комітету, видане з приводу подій, що тепер проходять на українських землях.

Комітет АБН стверджує, що, незалежно від того, що

більше як два роки тому офіційно скінчилась друга світова війна, вона триває далі на землях поневолених тоталітаризмом народів. Її не в силі припинити ніякий ворожий терор. В зверненні читаємо: »І от, за два роки »миру«, наперекір брехливій пропаганді, яка запевняла, що антибольшевицькі повстанці — це тільки маленька горстка безумців, приречених на загин, большевизм не тільки не зміг їх ліквідувати, але навпаки — повстанчий рух, що далі то все більше розростається, бо це є потужний рух спротиву цілих народних мас. Сьогодні, в третій рік після закінчення війни, існують і діють антибольшевицькі повстанські армії, в Україні, Польщі, Словаччині і інших країнах, де панує большевизм. Ці повстанські армії діють солідарно і скоординовано...«

»Особливо яскравим виявом цієї спільної боротьби народів АБН є повстанський революційний рух на українських землях, положених на советсько-польсько-чехословацькому пограниччі. Там діють західні відділи Української Повстанської Армії, цієї наймогутнішої повстанської армії поневолених народів, що на неї орієнтуються інші поневолені народи ССРСР, і яка, на західних кордонах України стоїть у тривкій співпраці з польськими і словацькими повстанськими протибольшевицькими силами.«

Останньо в боях проти цієї армії згинув польський варшавський віцеміністер військових справ і це дало безпосередню спонуку большевикам заключити потрібний договір зі своїми західними сателітами в справі побороювання українських повстанців. Таким чином створено бльок червоної реакції, в складі одної двохсотмільйонної імперії та двох опанованих большевизмом »великих« держав проти одної революційної повстанської армії одного народу АБН.«

В зв'язку з такою ситуацією, Комітет АБН стверджує: »Об'єднаний наступ сил червоної реакції на УПА є наступом на об'єднані сили революції і прогресу. Тому всі народи АБН не можуть бути байдужими до того, що відбувається нині на українських землях... Світ знає сьогодні про події в маленькій Греції, де платні большевицькі агенти виступають під виглядом грецьких »партизанів«..., але в той же час світ, ніби глухий і сліпий, пропускає мимо своєї уваги події в Україні, Польщі і Словаччині, де дійсні оборонці волі своїх народів стікають кров'ю в боротьбі проти большевицьких окупантів.«

Звернення кінчається постулатами та закликами: »В ці тяжкі, багаті на жертви дні, будьмо як ніколи, єдиними і со-

Звернення кінчається постулятами та закликами: »В ці ступи проти нашого спільного ворога — більшевизму... Хай живуть самостійні, соборні, ні від кого незалежні держави народів АБН — на руїнах тюрми народів ССРСР і його вассальних держав! Хай живе новий справедливий соціально-політичний лад в інтересах наших народних мас!«

Нота Генерального Секретаріату Закордонних Справ УГВР до Голови Ради Безпеки Об'єднаних Націй.

Дня 30. травня 1947 р. Генеральний Секретар Закордонних Справ УГВР, п. Микола Лебедь вислав на руки Голови Ради Безпеки Об'єднаних Націй ноту такого змісту:

»До Голови Ради Безпеки Об'єднаних Націй.

Справа: Нагла нота з проханням негайної інтервенції в справі загрози світової безпеки й мира, створеної договором для спільного поборювання українських повстанців між урядами Союзу, Советських Соціалістичних Республік, Польською Республікою і Чехословацькою Республікою.

Пане Голово!

Як уповноважений Генерального Секретаріату Української Головної Визвольної Ради, тідпольного національного уряду України, що керує визвольними змаганнями українського народу на українських землях, маю честь звернути Вашу увагу на наступне:

1. Дня 7. травня 1947 року міністер закордонних справ Польської Республіки п. Модзелевскі зложив офіційну заяву свого уряду перед комісією закордонних справ польського парламенту у Варшаві, в якій повідомив, що між урядами Польської Республіки, Союзу Советських Соціалістичних Республік та Чехословацької Республіки заключено договір в справі спільного поборювання українських повстанців силами повище названих договірних сторін.

2. Згаданий повище договір є завершенням і офіційним потвердженням факту насильного винищування українського народу і його оборонних сил, яке кожна з договірних сторін вела досі окремо на опанованих нею українських землях. На такий стан речей на теренах, заселених частиною українського народу, я мав нагоду вже вказувати компететним міжнароднім чинникам, зокрема мою нотою з дня

26. листопада 1946 року, висланою до Голови Господарської і Соціальної Ради Об'єднаних Націй. В тій ноті я просив прослідити стан на землях, заселених українським народом на захід від т. зв. лінії Керзона, тобто на теренах, що по другій світовій війні були, без узгляднення волі тамошнього населення, на підставі договору між урядами Польської Республіки і Союзу Советських Соціалістичних Республік, підписаного дня 16. серпня 1945 р., влучені до польської держави. Я вказував тоді на насильне виселювання українців з тих теренів та предложив документи терору урядових частин польської армії і польської поліції над мирним українським населенням. Водночас я стверджував, що, незалежно від того, що виміна населення між урядом Польської Республіки, а т. зв. урядом Української Радянської Соціалістичної Республіки мала бути покинчена дня 30. червня 1946, далі тривало насильне виселювання українського населення.

3. Мені прикро ствердити, що терор польських військових і адміністраційних чинників триває безпереривно далі. Це викликає оборонну акцію українського населення та оборонні дії Української Повстанської Армії, що хоронить українське населення. Подібний стан існує також на інших українських землях. Так отже, по двох роках від закінчення воєнних дій в Європі, Україна є тереном відкритих воєнних дій трьох договірних сторін проти українського мирного населення. Результатом тих дій є згаданий договір, що створює нормальний воєнний фронт в центрі Європи, а зокрема здовж і по обидвох боках т. зв. лінії Керзона та здовж і по обидвох боках чесько-словацько-польського, чесько-словацько-українського, українсько-мадярського та румунсько-українського кордонів. Згідно з останніми офіційними повідомленнями, що я їх одержую від Генерального Секретаріату Української Головної Визвольної Ради, у винищувальних акціях проти українського народу приймають участь також мадярські та румунські військові та поліційні частини. В цей спосіб офіційно відкрито трьома державами фронт проти українського мирного населення та його оборонних сил, що в цей спосіб стали стороною в існуючому конфлікті. В обличчі такої неспровокованої агресії, українське населення під керівництвом Української Головної Визвольної Ради веде тепер розпучливу боротьбу в обороні своїх прав на існування та проти цілковитого знищення.

У зв'язку з таким розвитком подій стверджуємо, що:

1. Стан, що заіснував на українських землях в результаті другої світової війни, є суперечний з основними принципами про свободу народів і людини, на яких, згідно з Атлантійською Картою і Картою Об'єднаних Націй, що їх підписали також сигнатарі потрійного договору проти Української Повстанської Армії, мав бути побудований повоєнний світ.

2. Заключений між урядами Союзу Советських Соціалістичних Республік, Польської Республіки та Чехословацької Республіки договір, суперечить принципам і статутів Об'єднаних Націй, бо

а) санкціонує насильство, як засіб для розв'язки проблеми міжнародного порядку та не відповідає обов'язуючим всім членів Об'єднаних Націй нормам про ладнання спірних справ мирними засобами та неуживання насильства (глава I, абзац 3, 4 статуту ОН),

б) доводить до намагання одностороннього розв'язування поодинокими державами проблеми міжнародного характеру, як спір, про який в даному випадку йдеться, перестав бути з моментом заключення договору трьох держав внутрішньою справою тих держав і не підпадає під статтю 2, абзац 7, глава I статуту ОН,

в) покликаний до життя для цілей, що не є згідні з основними принципами Карті Об'єднаних Націй та не виповняє вимог міждержавних регіональних зговорень (глава VIII, стаття 52, абзац 1 і стаття 53, абзац 1 статуту ОН).

3. Названий договір творить загрозу світової безпеки, бо

а) уможливорює тривалу мілітарну penetрацію одної великодержави на теренах інших договірних сторін,

б) створює основи для того, щоб у випадку послаблення свободолобних демократичних сил, що борються, згідно з Атлантійською Картою, за відзискання своєї повної державної незалежності, розросталися тоталітарні насильницькі системи, що в своєму намаганні поневолити інші народи прямують до порушення сучасного мира.

В обличчі ситуації, що створює загрозу для світового мира, прошу, щоб Рада Безпеки, згідно зі статутом Об'єднаних Націй (глава VI, стаття 34 і глава VII, стаття 39):

1. Зарядила негайну перевірку ситуації, витвореної на українських землях, для ствердження, що договір трьох держав — Союзу Советських Соціалістичних Республік, Польської Республіки та Чехословацької Республіки і ви-

кликані ними дії, є незгідні з принципами Об'єднаних Націй та для ствердження, наскільки продовжування існуючого збройного конфлікту на українських землях творить загрозу миру і світової безпеки.

3. Вимагала від договірних сторін потрібного порозуміння, що є членами Об'єднаних Націй, щоб вони заперестали негайно всяких мілітарних та винищувальних дій на згаданих теренах аж до винесення в тій справі оцінки й рішення Ради Безпеки.

Водночас, іменем Генерального Секретаріату Української Головної Визвольної Ради, якому підпорядкована Українська Повстанська Армія, декларую нашу готовість узгіднити наші дії з рішенням в тій справі компетентних органів Об'єднаних Націй, що по засягненні опінії всіх заінтересованих сторін, зокрема умандатованих представників Української Головної Визвольної Ради, винесуть постанови в справі з'ясованого конфлікту.»

Письма Генерального Секретаря Закордонних Справ УГВР до Президента Сполучених Штатів та Прем'єра Великої Британії

(УПС) — Генеральний Секретар Закордонних Справ УГВР п. Микола Лебедь вислав дня 30. травня ц. р. до урядів Великої Британії, Сполучених Штатів і інших урядів держав Заходу відписи ноти до Голови Ради Безпеки Об'єднаних Націй та супровідні письма з проханням про піддержку української справи на форумі ОН. В письмі, адресованому на руки п. Гаррі Трумена, читаємо, м. ін.:

»Будучи глибоко переконаним, що Ви робите все, що Вам можливо для того, щоб забезпечити мир в повоєнному світі, я осмілююсь звернути Вашу увагу на залучену пильну ноту до Голови Ради Безпеки ОН, в якій я висловлюю моє щире й обосноване переконання, що мир є zagrożений через події, що тепер мають місце в Україні, а спеціально в її західних областях та прощу про розслідження витвореної ситуації.»

З'ясовуючи коротко сучасний стан в Україні і підкреслюючи одночасно великий вклад українського народу в спільну боротьбу за розвал гітлерівської тиранії, Генеральний Секретар пише:

»І коли кажеться, що остання війна велась за те, щоб забезпечити принципи Атлантийської Карти, я мушу сказати, що в жадній частині світу ці принципи, як і принципи

деклярації про Чотири Свободи, не мають кращої нагоди бути здійсненими, як власне в Україні. Тому панування, терору й сили Советів над мільйонами українців вимагає ревізії сучасного порядку в Центральній і Східній Європі, якщо тривкий мир має бути досягнутий в цій частині світу.»

Стверджуючи, що розгромлення большевиками сучасних визвольних дій українського народу відкрило б большевикам широкі можливості наступу на Захід, і покликуючись на становище президента Трумена, яке він зайняв в дні 12. березня ц. р., коли то засудив всяке насильство озброєної меншости над безбронною більшістю, Генеральний Секретар кінчить свого листа проханням до Г. Трумена »доручити урядові Сполучених Штатів підтримку нашої справи перед Радою Безпеки на те, щоб забезпечити мир і безпеку в повоєнній Східній Європі«.

В аналогічному письмі до п. Етлі Генеральний Секретар з'ясовує сучасну ситуацію українського народу та значення його визвольної боротьби для цілого світу, а зокрема для Європи, і в підсумках пише:

»Це є мотиви, які заставили мене звернутися з проханням про піддержку на терені Ради Безпеки нашої слухної справи до Вас, Ексселенціє, як керівника політики того народу, що стояв завжди на стороні великих ідеалів свободи людства. Міжнародній характер української проблеми в сучасний момент і ці важкі хвилини, що їх в обороні людства перед тоталітарним знищенням переживає Україна, повинні заставити всі демократичні народи Заходу до інтервенції в тій справі, від якої у великій мірі залежить не тільки питання дальшого мира в Європі, але також питання того, чи в найближчому часі європейські народи будуть вільними, чи втратять свою волю«.

Письмо кінчається проханням підтримати українську ноту на форумі Об'єднаних Націй.

Акція Громадського Комітету Оборони Людських Прав Українського Народу

(УПС) — Громадський Комітет Оборони Людських Прав Українського Народу вислав на адресу державних мужів світу меморандум у справі подій на українських землях з проханням розглянути українську проблему на пленумі Об'єднаних Націй. Письмо підписане 30 тисячами українських громадян і членами Комітету.

»Ми просимо, — читаємо в меморандумі, — поставити справу винищення демократичних сил в Україні спільною акцією уряду ССРСР, Польської і Чехословацької Республік під розгляд пленуму Об'єднаних Націй. Згадана спільна акція підтверджує, що українська проблема являється міжнародньою проблемою, а не внутрішньою справою заінтересованих держав. В цих велетенських змаганнях, — читаємо там же, — які відбувалися на сході Європи, український нарід сподівався, що у висліді цієї війни будуть здійснені основні національні і людські права в змислі Атлантийської Карти. Ці сподівання були скріплені прийнятим зобов'язанням урядами Сполучених Держав, Великої Британії і Советських Соціалістичних Республік на конференції в Ялті, що в країнах, звільнених від гітлерівського режиму, буде запроваджений демократичний лад.»

Уряд ССРСР брутально зламав прийняте зобов'язання про збереження демократичного ладу, прав людини і народів. Визвольна боротьба українського народу проти нового поневолення і диктатури скріплює теж визвольні рухи інших народів, що опинились за залізною заслоною. Це було властивою причиною заключення договору, який являє собою чергове звено у наступі большевизму проти Середньої Європи.

Меморандум стверджує, що цей наступ ССРСР і його сателітів проти свободлюбних народів Східної й Середньої Європи є загрозою миру і світовій безпеці. В пограничних теренах ССРСР, Польщі, Чехословаччини, Угорщини і Румунії створився воєнний фронт і ведуться нормальні військові дії. «В обличчі такої ситуації Громадський Комітет Оборони Людських Прав Українського Народу від імені 45-мільйонного українського народу просить:

1. Вплинути на держави, які заключили договір для поборювання Української Повстанської Армії, щоб вони заперестали дальші військові дії проти українського населення.

2. Предложити пленуму Об'єднаних Націй проєкт дослідження спору, який постав між українським населенням і урядами ССРСР, Польської та Чехословацької Республік.

3. Подати пропозицію, щоб аж до вирішення спору передати відносний терен органам Об'єднаних Націй під контролю і нагляд.

4. В обличчі того, що Українська Повстанська Армія бореться за здійснення ідей, які лягли в основу Атлантийської Карти і Організації Об'єднаних Націй, визнати її як рівно-

рядного партнера в змислі обов'язуючих міжнародних постанов.»

Політична платформа Організації Оборони Чотирьох Свобід України

(УПС) — Як відомо, в США діє від двох років Організація Оборони Чотирьох Свобід України, яка, м. ін., веде широко закроєну акцію в напрямі ознайомлення українських і чужинецьких кіл за океаном з визвольною боротьбою українського народу на рідних землях. Органом Організації є «Вісник», що появляється в Нью Йорку. 30. серпня ц. р. відбудеться за постановою Головної Управи Організації Загальний З'їзд, на який запрошено представників українських національних організацій в США, щоб разом з ними перевірити головні ідеологічні засади Організації, і її програму праці і разом накреслити подрібний план дальшої праці. («Вісник» ч. 4).

У зв'язку із З'їздом Організація подала до відома свою платформу, де викладено головні засади організації, її ціль та завдання.

Для інформації нашого громадянства на еміграції подаємо в скороченні текст платформи ООЧСУ:

»Наші головні засади:

1) Як ми вже раніше кількакратно зазначували, ми є всеціло американською Організацією, зложеною з українців та осіб українського походження, що вороже відносяться до всякої суспільної диктатури, зокрема комуністичної, яка в теперішню пору є не лише найжахливішим ворогом українського народу, але є також поважною загрозою для Америки і її традиційного демократичного устрою. Тому нашим найголовнішим завданням є тут, на американському ґрунті, серед нашого середовища, поборювати всіми легальними засобами комунізм і рятувати наших людей від цієї сучасної суспільно-політичної недуги.

3) Уважаємо, що український нарід повинен бути вільний від всіх чужинецьких окупацій... Відірвання України від Росії матиме додатній вплив також на успокоєння цілого світу, бо віковичний російський імпреялізм в той спосіб раз назавжди матиме підкопане коріння.

4) Тому наша Організація підтримуватиме боортьбу українського народу за його самостійність, як теж підтримуватиме всі інші акції, свої й чужі, які прямували б до цього.

Наші внутрішні завдання.

Всі ми знаємо, що українські еміграційні центри, партії і організації переживають сьогодні глибоку кризу. Майже всі вони є пересварені з собою, чи ідеологічно роз'єднані. Це роз'єднання... підкопує повагу українського народу та його політичних аспірацій. Супроти цього одною з головних засад є прямувати до справжнього об'єднання українських політичних сил...

Перш усього вважаємо за передумову хоч би найменшого успіху в нашому політичному об'єднанні, що треба нам всім прийняти засаду примату ідеї над особою...

Примінюючи цю засаду в практичному житті, заявляємо, що ми не піддержуємо ні в краю, ні тут, осіб, тільки ті цілі і ті завдання, які дані особи в теперішню пору переводять, а які ми вважаємо за правильні.

Наші конкретні ідеї.

Ми віримо, що найбільше користи для визвольних змагань України поза її границями можна буде досягнути лише тоді, коли наші політичні центри будуть свою роботу спирати на потребах краю і коли в імені України будуть говорити люди, яких уповажнює до цього край. Бо український нарід у львиній частині мусить сам рахувати на власні сили і сам боротись. Найкращу поміч йому можна подати лише через ті його рідні сили, які самі борються. Завданням усіх, що бажають волі Україні, є скріплювати сили морально і фізично...

Маючи на увазі сказане, вважаємо за дуже відрадне явище створення на українських територіях збройної сили України у формі Української Повстанської Армії, як теж створення політичного правління у формі Української Головної Визвольної Ради... Тими вчинками український нарід продемонстрував свій політичний розум і свою політичну зрілість. Це був одинокий правильний шлях, яким український нарід в тих важких часах міг іти. І цей вчинок повинні цілою силою піддержати всі наші політичні угруповання, що бажають волі Україні...»

З ПРЕСИ

БОЇ З ВІДДІЛАМИ УПА, ЩО РЕЙДУЮТЬ У СЛОВАЧЧИНІ

РЕЙДИ УПА

(Від власного кореспондента)

(УПС) — Відень. На терен Австрії прибуло в останніх днях кілька гурп УПА. Вони переходили чехословацько-австрійський кордон на північний схід від Відня у п'яти місцях і в двох на північ від Лінцу. Після засягнення інформацій і закуплення харчів, вони вернулись на терен Чехословаччини. На терені Австрії є тільки одна невелика група УПА.

Всі ці відділи, що переходили кордон, належать до лемківських частин УПА. Одна група переходить рейдом на південь, а головна частина рейдуючих відділів вертається через Чехію і Моравію в Карпати на Україну. Дві сотні з цієї гурпи розбилися на невеличкі відділи і вони переходять на терен Австрії і Німеччини.

Біля Ружомбергу (Словаччина) частини УПА розбили чеську старшинську школу, яку вислано для поборювання українських повстанців. В бою полягло дуже багато чеських воляків. Їх перевезено до Чехії і влаштовано величаві похорони.

БОЇ В СЛОВАЧЧИНІ

»Зальцбургер Нахріхтен« 147 подають повідомлення про бої в Словаччині.

»Згідно з розпорядком поліційних властей, впроваджено в 11-и округах східньої Словаччини винятковий стан у зв'язку із зростаючою діяльністю банд. До прийнятих запобіжних засобів належить впровадження поліційної години і заборона мешканцям виходити з домів на випадок бою між чеськими поліційними і військовими частинами та повстанцями.«

»Під бандами, — пише згадана газета, — треба розуміти антикомуністичних партизанів, які під натиском польських і советських військ відступили з тамтих теренів на Словач-

чину. За неофіційними повідомленнями партизани є дуже добре озброєні і навіть розпоряджають артилерією і танками. Між ними треба розрізнити польські, українські і словацькі частини, як теж частини, складені з бувших німецьких військовополонених.»

Австрійська газета «Демократішер Фольксблят» ч. 146, звідомляючи про появу партизанських збройних частин на Словаччині, пише:

»Сильні військові і поліційні з'єднання (йдеться про чехословацькі збройні сили — прим. Д. З.) розпочали у високих Татрах бої із озброєними бандами, яких витиснуто туди з Польщі в наслідок спільної польсько-советської акції і які вже появились у середній Словаччині.»

Те ж саме про появу партизанів у середній Словаччині подає «Зальцбургер Тагблят» ч. 146:

»Як повідомляють з середньої Словаччини, сильні армійські і поліційні з'єднання (чехословацькі — прим. Д. З.) вступили в бої з бандами т. зв. бандерівців, що перейшли туди з Польщі. Ці банди витиснені на південь у ході спільної польсько-советської акції і появились тепер у середньословацьких горах, правдоподібно, з наміром пробратись до Австрії.»

— »Згідно з урядовими чехословацькими повідомленнями численні озброєні групи українських партизанів, переслідуваних польськими відділами, перейшли в останньому часі з Польщі до Чехословаччини, Ці групи, які, згідно з офіційним комунікатом, складаються з українських «фашистів» і «злочинців», є поборювані на чехословацькому терені. В боях у Чехословаччині досі загинуло або було взятих в полон 140 українських партизанів. З чехословацького боку було 12 вбитих і 25 ранених. Розпорошені групи, які ще пересуваються на чехословацькому терені, є оточені і стоять безпосередньо перед «ліквідацією». Чехословацький комунікат стверджує, що українських партизанів підтримують певні кола на Словаччині.»

»Базлер Нахріхтен« ч. 342.

БОЇ УПА З ЧЕХОСЛОВАЦЬКИМИ ВІДДІЛАМИ В СВІТЛІ ФРАНЦУЗЬКОЇ ПРЕСИ

(УПС) — Паризький «Фігаро» з 21. 8. ц. р. пише:

»Організованим бандам людей, що одягнуті в старі німецькі, польські, російські і чеські уніформи, вдалося перейти границю, створену чеською дивізією у північно-схід-

ній Словаччині та розпорошитися на Моравії. При тому вбито і ранено 38 чеських вояків.»

»Крмба« за 14/15. серпня ц. р. повідомляє з Словаччини про зростаючу там ірреденту. Газета пише: »В 1946 році нас запевнювали, що польсько-українські бандерівські банди вже розбиті. Рік пізніше малий щоденний звіт празького уряду в англійській мові знову повідомляє про масову появу бандитів. І ось до того ми довідуємося, що ще вчора вони напали та пограбували село Злата Іда, 10 км. від Кошиць; при чому було 13 вбитих у рядах поліції і армії«. Далі газета відмічує протибольшевицьке наставлення партизанів.

СЛОВАЦЬКІ ПАРТИЗАНИ ПРОТИ УПА

(УПС) — »Зальцбургер Нахріхтен« ч. 189 повідомляють з Праги про бій відділу УПА з чеською поліцією у селі Естрабіце на Моравії.

»В неділю ніччю (17 серпня ц. р. — прим. УПС) напав на село Естрабіце в Моравії відділ »бандерівців«. Прийшло до перестрілки, при чому на допомогу селові стягнуто поліційні сили з довколишніх місцевостей. Залишаючи одного полоненого, напасники врешті відійшли.«

З Братіслави повідомляють, що на конференції словацьких партизанів ухвалено взяти участь в поборюванні »бандерівців«, які ще досі діють в поодиноких частинах Словаччини. Ці словацькі партизани брали тому три роки участь у повстанні проти німців.»

Частини УПА просуваються в напрямі австрійського кордону.

(УПС) — »Тіролер Тагесцайтунг« ч. 189 пише: »Бандерівські банди«, які нападали і плюндрували в Польщі, Чехії і Моравії цілі місцевості, намагаються, як говорять в Празі, пробитися до Баварії і Австрії. Братіславське радіо повідомляє, що банди складаються з українців, бувших німецьких СС, бувших польських старшин і різних інших елементів.

Гро банд просунулося від часу нападу на Словаччину на віддаль 450 кілометрів і шириною фронту в 50 кілометрів. Віддаль від австрійського кордону становить вже тільки більш-менш 20 км. Чехословацькі поліційні відділи, здається, не мають змоги перешкодити перемаршові банд.»

Як вказує термінологія і характер вістки, вона взята з большевицьких джерел.

ПЛЯНУВАННЯ ЧИСТКИ В СЛОВАЧЧИНІ

У зв'язку з діями частин Української Повстанської Армії на терені Словаччини і Моравії і деякою допомогою, яку словацьке населення дає українським повстанцям, в Чехословаччині заплановано велику внутрішню політичну чистку. Словацькі комуністичні партизани підготовляють акцію, яка має за ціль, крім боротьби з українськими повстанцями, також переведення політичної чистки в Словаччині. В цей спосіб є в пляні зліквідувати в Словаччині ті партії і політичні чинники, які стоять на перешкоді комунізації Словаччини. Комуністична чистка і хвиля глян'хшальтації, яка останньо пронеслась в Угорщині, буде тим самим, поширена теж і на Словаччині.

Як повідомляє чехословацьке інформаційне бюро, у чеського прем'єр-міністра Готвальда з'явилась репрезентація союзу колишніх словацьких партизанів з заявою про те, що ціллю Української Повстанської Армії є викликати неспокій в Словаччині і перешкодити консолідації Словаччини та піддержати в цей спосіб реакційні ворожі словацькі елементи. Є позначки, — твердила репрезентація, — що УПА має підтримку в кол. членів словацької народньої партії і гвардії Глінки, яка продовжує свою діяльність у підпіллі. Союз колишніх партизанів заявив свою готовість сформувати збройні одиниці і взяти участь у звільненні країни від УПА.

У зв'язку з цією заявою представників союзу кол. партизанів, прем'єр-міністр Готвальд заявив, що їхні бажання будуть розглянені на засіданнях уряду, і підтвердив, що фактично на важних становищах в публічному житті сучасної Словаччини перебуває багато членів колишньої партії Глінки. Не йдеться, — твердив Готтвальд, — про поодиноких заговорників, але про значне число людей, які раніше були стовпами опори для уряду Тіса, а тепер втиснулись до адміністрації. Сучасне становище в Словаччині, — заявив, Готтвальд, — через появу повстанських частин погіршилось.

Свою готовість співпрацювати у поборюванні партизанів представники союзу колишніх партизанів зголосили теж у шефа генерального штабу ген. Бочека.

На великому зібранні кол. партизанів, що відбулось у Братиславі, комуністи знову заатакували словацькі реакційні кола, які активно допомагають українським повстан-

ським частинам. Зібрання комуністичних партизанів здій-
лося за конечністю чистки на Словаччині.

»Зальцбургер Нахріхтен« ч. 192.

БОРОТЬБА ТРИВАЄ

Наш кореспондент повідомляє з Кракова: »Я мав нагоду говорити з одним учасником оборонних дій УПА-Захід і він подав мені наступні дані до ситуації: Незалежно від посиленого наступу польських і большевицьких частин на відділи УПА, їхні намагання завдати нам вирішальний удар не мали успіху. Це, однак, не змінє факту, що сучасний натиск ворога на наші відділи є дуже сильний. Сила ворога є передусім у його доброму вивінуванні, тоді, коли основу сили УПА творить передусім безприкладний героїзм бійців і командирів та повна підтримка населення. Останньо вислано проти УПА відділи, зложені з польських комуністів із Шлеська і східньої Галичини. Ними проводили старшини советської армії, вдягнені в польські однострої. Дуже активну участь у поборюванні УПА приймав т. зв. »батальйон сьмерці« Міхальського та після смерти ген. Сверчевского — »гвардія Сверчевского«.

Далі мій співрозмовець подав, що бої точаться не тільки на західно-українських землях, але також на осередніх, а навіть на східніх, хоч тут вони мають менші масштаби. Помітна визвольна боротьба проходить також на південно-східніх українських землях, головню на тих теренах, що в час минулої війни були загарбані румунами.

Співрозмовець підкреслював факт об'єднання українського народу в боротьбі під керівництвом УГВР і звертав увагу на конечність спільної акції всіх українців закордоном, зокрема за океаном, в обороні України.»

УПС., ч. 35 з 5. 7 1947

ПОЛЬСЬКО-БОЛЬШЕВИЦЬКИЙ ТЕРОР НА ЗАХІД ВІД ЛІНІ КЕРСОНА

(УПС) — Перемишль. (Від власного кореспондента). Невдачі поважні втрати в польсько-большевицькій офензиві проти УПА-Захід на провесні ц. р., і врешті смерть ген. Сверчевского довели поляків до скаженини. Ми вже повідомляли про ліквідацію решток греко-католицького духовенства у Перемишлі першого дня нашого Великодня. Сьо-

годні можемо без сумніву ствердити, що цей brutальний акт у церкві на Засянні був початком широкозакресної акції ліквідації решток українства в Перемишлі.

Ще й досі гуляють по місті боївки ППР, які в білий день нападають на вулиці на поодиноких українських громадян, побивають їх, або, напр., демолюють мешкання. Жертвою такого нападу впав дім гімназійного професора М. Федевича (при вул. Коперника), якого wraz з дружиною примушено до втечі в одній одежі. Велике враження на всіх мешканців міста, і то не тільки українців, викликало арештування відомого адвоката д-ра Черлучакевича; його дружина залишилась сама, хоч вона вже довгий час важко хворіє. Деякі багатші українці, а головню купці, втікають на захід.

Останню польська влада приступила до остаточного виселення всіх українських і мішаних родин з Перемишля в глибину Прусії. Спеціальна переселенча комісія урядую в Переворську, куди звозять на вантажних машинах мешканців Перемишля, Сянока, Ярослава і Синяви. Нашим виселенцям дозволяють забрати з собою лише невеликі ручні клунки; всі меблі та інше хатне устаткування мусить залишитися на місці. Ясно, що при цьому виселенні дуже часто приходить до нелюдських знущань над жертвами, і це без огляду на стать чи вік. Виселенців інтернують під голим небом на передмістях Перевоська, де вони, при відсутності самих елементарних гігієнічних устаткувань, тижнями чекають на дальший транспорт.

Рівночасно польсько-большевицькі власті проводять на цьому терені гостру чистку так серед патріотичних польських кругів, як теж серед членів МО і ППР. (МО, це т. зв. «міліція обивательська», а ППР — польська партія робітничая — большевицька прибудівка, — прим. УПС). Перших підозрівають у піддержці польського підпілля, а це сьогодні на цьому терені є рівнозначне із співпрацею з УПА. Зате МО і ППР сьогодні здеморалізовані. В часі цієї чистки дотеперішнього перемиського старосту ПП-івця усунено з його посту, після чого він пропав без сліду.

Перемишль сьогодні світить пустками, на вулиці і по брудних корчмах шляються майже безпереривно підпиті вояки ВП та інших польських формацій. Ніхто там сьогодні непевний за те, що станеться з ним в наступній годині. Через те в самому місті панує незвичайно напружена атмосфера. Поширюються недуги, головню тиф та червінка, а рівночасно відчувається цілковитий брак не лише деяких

ліків, але навіть бандажного матеріялу. Харчова ситуація є дуже важка, тимбільше, що »злоти« з дня на день тратить на вартості. Для прикладу подаємо, що можна там купити за одного доляра (1300-1500 зл.): 1 дол. — 2 кг масла або 6 кг цукру, або 10 кг муки.»

ЯК ВІДБУВАЛОСЯ ПЕРЕСЕЛЕННЯ З ЛЕМКІВЩИНИ

(УПС) — Українська Пресова Служба отримала ширше звідомлення про те, як відбувалося в 1946 році переселення з Лемківщини. Наш кореспондент пише:

»Українське населення, що замешкувало терени Лемківщини, з розвалом гітлерівської Німеччини і з приходом советської армії опинилось під пануванням новоствореної большевиками »демократичної Польщі«. З того часу польська червона влада почала провадити гострий протиукраїнський курс. Польські поліційні і військові з'єднання дуже часто грабили українське населення. У грабежі українського майна, крім військових відділів, брало теж участь і польське цивільне населення, яке в цей час було ворожо наставлене супроти українців. Поляки робили дуже часто наїзди на українські села, били селян, грабили й арештували. Для оборони населення на терени Лемківщини прийшли відділи УПА. Від самого початку населення Лемківщини поставилось до відділів УПА дуже прихильно. Обороняючи Лемківщину перед терором, УПА проганяла з сіл і містечок банди червоного польського війська. Молодь Лемківщини, бачучи, що УПА бореться за справедливість, лад і порядок, почала масово вступати в лави УПА. В недовгому часі, після закінчення вишколу, молодь Лемківщини в рядах УПА мала змогу із зброєю в руках боронити своїх батьків перед грабежом і знущаннями банд червоної Польщі. Це був рік 1945-ий. Терени Лемківщини були вповні опановані українськими повстанцями. Тут і там чути було клекіт кулеметів і видно було, як горіли селянські хати. Це Лемківщина повстала проти насилля і терору. Дуже широко і голосно розписалась про це червона польська преса. Кожного дня приносила вона вістки про втрати »Войска Польського в вальце з бандеровцями«. Надійшла зима 1945 року. Відділи УПА прогнали ворога, який раніше займав осередки: Тісна, Волковия, Веглина, Воля Міхова, Лупків, Команча, Гічва, Загочевя, Яселко і багато інших. Селянство змогло якийсь час легше віддихнути. За свої перемоги над червоними — УПА

зустрічає з боку населення пошану та любов. Протягом всього часу УПА веде даліше жорстоку боротьбу.

Польські військові чинники раз-у-раз кидають у бій нові полки, спецгрупи та різні «батальйони сьмерці». Одначе всі вони занають поважних втрат у боях з УПА. Треба відмітити, що польське військо в 50% було прихильно наставлене до УПА і не хотіло зводити з УПА боїв.

Весна 1946 року. Між населенням кружляють тривожні вістки, що має відбутись поновлення переселенчої акції, яка вже була започаткована осінню 1945 року. В кінці лютого 1946 року на Лемківщину — в Сяніцьку округу прибуває велика кількість польського війська. В районах цієї округи перебувають т. зв. переселенчі комісії. Їх завданням було приймати всіх, хто добровільно голосився на виїзд до ССРСР. Бо переселення відбувалось, за словами польсько-більшевицької преси, добровільно. Населення дуже затривожене. Одначе воно вирішує ставити спротив. Усі речі, які не були потрібні в цю пору для користування, селяни закопують. Жінки печуть хліб і сушать сухарі. Серед населення йде підготовка до втечі. Одні втікають у ліси, інші виїжджають у села, де вже перейшло переселення. Ніхто не хоче добровільно покидати рідну землю.

В тому часі польсько-більшевицькі частини роблять підготовку до виселення. Групами в числі 200-300 вояків заквартировують ся по селах, розшукуючи при тому за відділами УПА. Першим тереном переселенчої акції стають українські села, положені на захід від Сянока. Це діється в місяці квітні. З початком травня 1946 р. виселенням охоплено села околиць Ліська і Балигорода. Розлючені і повні ненависти до українців польсько-більшевицькі відділи числом по 500 вояків і більше оточують села. Заставши когонебудь в хаті, виганяють його та примушують опустити село і виїздити до ССРСР. В цей час по селах чути було лише плач дітей і крик матерей. Польські вояки також грабують селян — стріляють курей, забирають худобу, збіжжя і інші речі. Нагадують ся часи татарського лихоліття. Пограбованих, побитих до непритомности селян вкидають червоні бандити на вози і везуть «добровільно» до найближчих залізничних станцій. Дорогою селяни виривалися з вагонів і ночами вертали ся до рідних осель. Тут вони з рештками майна хоронили ся по лісах. Переходячи лісистим тереном, можна було тоді заважити тут і там маленькі палаючі вогнища, при яких селяни готовили собі їжу.

Відділи УПА часто атакували польсько-большевицькі банди, які гонили перед собою, наче отару овець, українських селян. В часі таких атак населення розбіглося в різні сторони і дякувало Всевишньому за те, що УПА звільнила його з польсько-большевицького ясиру.

Польсько-большевицькі частини, розлючені опором населення, ночами та днями, мов скажені пси, ходили по терені, шукаючи за втікачами і українськими повстанцями. В боях з УПА зазнавали дошкульних втрат. В обороні життя і батьківської землі тисячі українців з Лемківщини поповняло ряди УПА. Перед кожним рядовиком і командиром УПА було поставлено велике завдання. Землю Лемківщини, зрошену потом і кров'ю наших предків, ворог відбирає. В боротьбі за неї зводять частини Української Повстанської Армії криваві бої. Слідами героїв-лицарів, що впали, ступає в дальшому поході УПА, у боротьбі за здійснення бажань українського народу, за перемогу над большевизмом.»

Польсько-українські бої

»Ное Цайтунг« ч. 53 подає таке повідомлення агентства АП:

»Як офіційно подають, польські відділи безпеки при підтримці частин регулярної армії борються в районах Люблина і Кракова, як також у чеських і російських прикордонних теренах проти шістьох великих груп українських націоналістів. Українці, що мають свої сховища в розтяглих лісах, озброєні в кулемети і важкі гармати. Досі мало бути 22 тисячі українців вбитих, ранених або взятих у полон. Польські відділи твердять, що українців підтримують рештки колишніх польських фашистівських підпільних організацій. Для скорого покінчення боїв зажадали допомоги Чехословаччини і Росії.«

Згинув польський літун

(УПС) -- Варшава. »Народовець« з 8. 7. ц. р. повідомляє з Варшави, що в боях проти УПА згинув польський подпоручник літунства, Ян Дзенювскі. Його літак був обстріляний успішно українськими повстанцями. Пільот зумів ще вернутися сильно пошкодженим літаком на летовище.

Судять членів УПА

(УПС) — Швайцарська газета »Фатерлянд« ч. 169 подає за агентством »Ройтер«, що польський військовий суд у Ря-

шеві засудив 32 членів «Української Самостійницької Армії» (читай: Повстанської — прим. УПС) на кару смерти за спробу захоплення влади у південно-східній частині Ряшівщини. «Українська Самостійницька Армія», — подає згадана газета за повідомленням з Варшави, — це «антикомуністична і антисемітська (?! — прим. УПС) організація, яка має свої сховища в лісах і горах південної Польщі.»

Засудили комендантку УПА

(УПС) — Варшавське радіо повідомило, що польський військовий трибунал у Варшаві засудив на кару смерти Любомиру Богачевську, яка командувала одним з військових з'єднань Української Повстанської Армії. Згідно з актом обвинувачення вона вдержувала також й зв'язки з українськими тайними організаціями в Чехословаччині. Помічницю Любомири Богачевської, Зиновію Дацко, засуджено на 15 років в'язниці.«

Повстанські бої в Бесарабії

»Букарешт. Урядові звідомлення стверджують існування партизанських груп на теренах між Прутом, Дністром і Дунаєм. Ці протикомуністичні групи, що постійно зростають на силі, створюють труднощі у різних ділянках публічного життя і проникають через Дністер до Тирасполя та Одеси. Для поборювання партизанів, що виступають у малих частинах, уживають советської армії.«

»Зальцбургер Цайтунг«, 21. 6. 1947.

Збройний мир

»У зв'язку з сучасною ситуацією треба ствердити, що напруження в світі багато сильніше, чим у критичній хвилині перед вибухом другої світової війни.

На широких просторах землі панують відкриті чи замасковані такі відносини, що їх можна назвати тільки війною..

В ряді країн відбуваються бої і ведеться нормальна війна. В Європі Балкани разом з Грецією вповні виправдують твердження про «бочку з порохом». Від Балтійського моря аж до Адрії, від Кракова і Братіслави по Акерман над Чорним морем у боях стоять цілі дивізії і армії повстанців й регулярних військ, де використовується модерна важка і легка зброя. Чи-ж неможна твердити, що в такій ситуації мир викликав війну?»

«Зальцбургер Нахріхтен» ч. 171.

Народи Югославії в боротьбі за волю

»Достовірні звідомлення з царства Тіто повчають, що сьогодні, два роки після побудови «Федеративної Народної Республіки», опозиція є сильніша і краще організована, як колинебудь раніше. Партизани, що називають себе «хрестоносцями» та ведуть нещадну боротьбу в горах Боснії і Далматії проти збройних сил Тіто, є середовищем, що бореться за звільнення Югославії від большевизму і побудову справжньої демократії. Їхнім командиром є генерал Крсто Поповіч. Після розстріляння генерала Михайловича він командує усіма протибольшевицькими повстанцями. Подібно як Михайлович він боровся раніше за незалежність своєї батьківщини Монтенегро проти окупантів. Тепер він спільно з «мачківцями» (прихильниками Мачека, що оперують в Хорватії і Словенії) та «палошевицями» (партизани генерала Палошевича, що діють в Боснії і Герцеговині), утруднює життя комуністам. Однак, крім цих трьох повстанських організацій, що діють під об'єднаною командою генерала Крсто Поповіча, опозиція може рахувати теж на демократичну партію Гроля, до якої належить весь інтелектуальний світ Югославії, яка однак має також дуже багато прихильників серед буржуазних верств і є сильною зокрема, в Загребі. Спільна назва «хрестоносців» об'єднує всіх і в селі і в місті, повстанців і інтелектуалів, урядовців і селян.

Одна велика римська газета повідомляла недавно про очайдушні збройні виступи різних підпільних груп, що контролюють великі простори, видають щоденний бюлетень та користуються симпатіями високопоставлених особистостей, кажуть, що навіть членів уряду. Під час одного сміливого наскоку між Подгоріце і Четтине 8. липня 1946 «хрестоносцям» мало що не вдалося зліквідувати Тіта. Там відбувся завзятий бій, в часі якого Тіто був поважно ранений. В дійсності, після атентату, продовж двох місяців Тіто ніде не показувався.»

»Зальцбургер Фольксцайтунг«, 14. 6. 1947.

Колишні тітовські партизани проти Тіто

»Загреб. У в'язницях міста Ляйбах перебуває багато колишніх партизанських старшин, що їх обвинувачують в непослусі та саботажах. Число арештованих становить близько 400 осіб. Серед них є також командир 4. армії, товариш Сіляговіч.»

ІПК, 13. 6. 1947.

Дії партизан у Югославії

»Сербські часописи повідомляють про появу сербських бойовиків за свободу, які під проводом ген. Крсто Поповіча, добре озброєні, діють у Сербії. Особливо проявляється їх діяльність у районі Монастиру та св. Наума на югославсько-грецькій границі.«

»В Білгороді почався процес проти 6-ти осіб, обвинувачених у співпраці з підпіллям, в діяльності проти режиму Тіто та у зв'язках з чужинецькою розвідкою одної держави. Далі в акті обвинувачення робиться закид підсудним, що вони доставляли противникам Тіто американську зброю і спільно з чужинецькими агентами вишукували в горах відповідні місця для тайних аеродромів.«

»Зальцбургер Нахріхтен«, 12. 7. 1947.

Сербські повстанці проти Міжнародної Бригади

»Тайна радіовисильня сербського підпільного руху повідомляє про зудари сербських бойовиків з відділами Міжнародної Бригади в околиці Охридзее (грецько-югославський кордон). Ці відділи Міжнародної Бригади були в дорозі із Спліту в Далматію в напрямі грецької границі, де вони вели важкі бої з сербськими повстанцями. Ця сама радіовисильня повідомляє, що збройні дії хорватських повстанців поширилися в цілій Югославії. Численні зудари мали місце в Хорватії. Національні рухи спротиву, серед яких хорватські »хрестоносці« є найсильнішими, не зважаючи на свої політичні розходження, творять спільний фронт проти режиму Тіта.«

»Зальцбургер Нахріхтен«, ч. 168.

»Фашистівські заговорники« в Угорщині

»Угорське міністерство внутрішніх справ повідомляє про чергове арештування 17-ох »фашистівських заговорників«, якими проводила відома модистка Амбрус Сандор. Сандор фінансувала часопис »Ассвони« і керувала зібраннями заговорників.

»Танюг« повідомляє з Будапешту про арешт 16-ох членів нелегальної фашистівської організації, яка ховалась під назвою »Угорські комуністи« і належала до заговору проти уряду. Члени організації були арештовані саме перед їх втечею закордон.«

»Зальцбургер Нахріхтен«, чч. 163, 164.